

† Andrei
Arhiepiscop și Mitropolit

FAMILIE, COPII ȘI TINERI

Copertă: Ovidiu Muraru
Tehnoredactare: Pr. Eugen Mera
Lectură: Pr. Cătălin Pălimaru

Editura Renașterea © 2020
Piața Avram Iancu, nr. 18
RO – 400117, Cluj-Napoca
e-mail: editura_renasterea@yahoo.com
www.renasterea-cluj.ro
Tel: 0264-599649

ISBN 978-606-607-307-3

† Andrei
Arhiepiscop și Mitropolit

FAMILIE, COPII ȘI TINERI

Cluj-Napoca, 2020

ÎN FAMILIE SE ÎNTEMEIAZĂ RÂNDUIALA MORALĂ ȘI SPIRITUALĂ A UNUI NEAM*

Vremurile de nestatornicie în care ne aflăm dau o cruntă lovitură celei mai străvechi și sfinte instituții sociale lăsată de Dumnezeu: *familia*. Fie că e vorba de secularizare, de globalizare, de lipsa valorilor etice sau, în cazul nostru, de sărăcia care-i obligă pe mulți români să plece la muncă în străinătate, toate aceste cauze fragilizează sau duc chiar la prăbușirea familiei.

Iată de ce este foarte bine venit acest Simpozion Internațional cu tema: „*Familie, filantropie, etică socială. Parteneriatul Bisericii – Stat în Asistența Socială*”. Nu știu câte

* În revista *Renașterea*, nr. 5, mai/ 2011, p. 1.

probleme practice poate rezolva simpozi-
onul, dar măcar ne va problematiza pe toți
vizavi de aceste realități triste.

Și, pe de-asupra, această întâlnire in-
ternațională este și un jubileu: se împlinesc
zece ani de când, fără întrerupere, primăva-
ra ne întâlnim aici, la Facultatea de Teologie
din Alba Iulia. Ne întâlnim și discutăm lu-
cruri importante și actuale. În urma fiecărui
simpozion a rămas câte un volum de comu-
nicări serioase și utile.

Nu putem uita apoi că însăși Univer-
sitatea „1 Decembrie 1918”, inclusiv Facul-
tatea de Teologie, aniversează douăzeci de
ani. Am început modest, în săli puse la în-
demână de diverse instituții, și, cu ajutorul
lui Dumnezeu, am ridicat acest așezământ
minunat. El oferă, prin spațiile generoase,
cele mai bune condiții de învățământ pen-
tru studenții teologi. În ce privește impli-
carea socială practică, aici, la Alba Iulia, de
zece ani de zile Arhiepiscopia Ortodoxă

acționează organizat și eficient prin „*Filantropia Ortodoxă*”. Nu dorim să ne lăudăm, dar am făcut o lucrare de pionierat.

Nădăjduim că ei, studenții teologi, vor fi purtătorii de steag al unei concepții sănătoase despre familie. Că vor fi aluatul care dospește toată frământătura și le vor da și altora exemplul de familii creștine, puternice și indestructibile. Că vor înțelege ei, și alți tineri credincioși, că pentru dăinuirea neamului trebuie ca orice familie să aibă măcar trei copii: unul pentru tata, unul pentru mama și altul pentru Biserică și Țară.

Faptul că familia e atât de vulnerabilă se datorează lipsei de iubire jertfelnică. Vorbind la modul ideal vom spune că „*familia este întemeiată pe cea mai trainică dimensiune a Universului care nu pierde niciodată și aceasta este dragostea. Iar dragostea adevărată începe cu jertfa de sine, pentru că numai unde stăpânește spiritul jertfei de sine este locul larg*

de viațuire pentru celălalt”¹. Este loc și pentru soți și pentru copii. Omul care nu e dispus la jertfelnicie, la sacrificiu, nu-l poate odihni pe celălalt și nu primește pruncii ca pe un dar al Cerului.

Privită ca un simplu contract social, care are drept motivație interesul egoist, familia se poate destrăma repede. Dispărând avantajele materiale la care năzuia unul dintre parteneri, familia se prăbușește. Se prăbușește pentru că n-are la temelie credința în Hristos, Care pentru mireasa Sa S-a adus jertfă pe Cruce.

Familia este, așa cum ne învață Sfântul Ioan Gură de Aur, „ecclesia domestica”, biserica cea mică, care, împreună cu alte biserici mici, alcătuiește Biserica cea mare, Biserica lui Hristos pe care nici porțile iadului nu o vor dărâma.

O astfel de familie stă și la temelia neamului, la temelia unei Patrii. Ea este locul

¹ IOAN ALEXANDRU, *Iubirea de Patrie*, Editura Eminescu, București 1985, p. 93.

„unde se întemeiază rânduiala unei Patrii și statornicii, în spiritul legilor morale, al jertfei de sine, al răbdării, încrederii și dragostei”².

Din păcate, într-o lume care nu mai este entuziasmată de acest mod de a privi familia și Patria totul se degradează. Paul Evdokimov spune, pe bună dreptate, că *„statul secularizat favorizează laicismul, care este un ateism latent în care persoana nu este decât un animal perfecționat, prevăzut cu tehnici și rețete ... Educația adolescenților și a maselor de oameni trebuie să comporte recunoașterea valorii pozitive, a misticii castității”*.³

Educația trebuie să-i convingă din nou pe oameni, mai ales pe tineri, că erotismul deșănțat nu duce nicăieri, ci pângărește tot. *„Pe fundalul trist al erotismului de astăzi, blazat și scufundat într-o uriașă plictiseală, iubirea se prezintă din nou ca o fascinantă și singură mare aventură în care ființa umană*

² *Ibidem*, p. 94.

³ PAUL EVDOKIMOV, *Taina Iubirii*, Christiana, București, 1994, p. 240.

atinge cerul, nu numai practic și ontologic, prin harisma sfiențeniei conjugale"⁴.

Printr-o educație creștină serioasă, modul de viață supranumit „modern” ar trebui corectat. „A spune că, în cadrul culturii occidentale, familia se află într-o stare de dezorientare totală, reprezintă o banalitate. Au spus-o mulți deja. Mulți continuă s-o spună și astăzi, iar familia se strică pe zi ce trece. În pofida mulțimilor de cărți, a seminariilor, a pleiadelor de experți, soți și soții continuă să se înstrăineze unul de celălalt, părinții se îndepărtează de copii și copiii de părinți. Din nefericire, mulți nu își dau seama că nu familia modernă este o problemă, ci modul de viață «modern»”⁵.

Iar modul de viață „modern” L-a izgonit pe Dumnezeu din viața de zi cu zi. Oamenii „moderni” nu mai merg la biserică. Ei nu mai admiră valorile tradiționale

⁴ *Ibidem*, p. 202.

⁵ JOHN COBLENTZ, *Viața familiei creștine*, p. 7.

În familie se întemeiază rânduiala morală și spirituală a unui neam

ale neamului. Rezultatul? Dezagregarea și prăbușirea.

Soluția problemei? Întoarcerea oamenilor la Hristos, la Biserica Lui, la valorile spirituale ale neamului și atunci toate vor fi bune.

MAICA DOMNULUI ÎNGRIJORATĂ DE DISOLUȚIA FAMILIEI CREȘTINE*

*Mama Lui a zis către El: Fiule,
de ce ne-ai făcut nouă una ca asta?
Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijiți.
(Luca 2, 48)*

An de an, familia Domnului Hristos se ducea de Paști în pelerinaj la Ierusalim. Într-un rând, când Domnul Hristos era de doisprezece ani, au făcut același lucru. Sfârșindu-se sărbătoarea, pelerinii se întorceau spre casele lor. Așa a făcut și Familia Sfântă, mergând cale de

* În revista *Renașterea*, nr. 8, august / 2015, pp. 1-2.

o zi și crezând că Domnul Hristos este în ceata pelerinilor.

Când au constatat că Domnul Hristos nu este prezent au intrat în mare panică și îngrijorare. S-au întors înapoi și L-au găsit după trei zile în templu, stând de vorbă cu învățătorii de lege. Îngrijorarea și panica lor fusese fără temei. Și, suflând ușurată, mama Lui a zis către El: *Fiule, de ce ne-ai făcut nouă una ca asta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijiți*" (Luca 2, 48). Maica Domnului era îngrijorată că i se destramă familia, că-și pierde Fiul.

Dacă îngrijorarea Maicii Domnului și a Dreptului Iosif au fost atunci fără temei, astăzi Maica Domnului are multe motive de îngrijorare văzând disoluția familiei creștine. Sfânta Fecioară este Maica noastră, a tuturor. Ne spune Sfânta Evanghelie după Ioan că, atunci când Domnul era pe Cruce, *văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale:*

Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta! (Ioan 19, 26-27). În felul acesta, prin Sfântul Ioan, toți am devenit fiii Maicii Domnului.

Și, privind ce se întâmplă în lume, Maica Domnului este îngrijorată și plânge. Este îngrijorată de multe lucruri dar, cel mai important, este disoluția familiei creștine. Numărul divorțurilor este alarmant. Numai anul trecut în România au fost peste 26.000 de divorțuri. Familiile se destramă cu multă ușurință, dar drama cumplită o simt copiii. Cine-i mai caută pe ei cu înfrigurarea cu care Îl căuta Sfânta Fecioară pe Domnul Iisus?

În tradiția și spiritualitatea noastră românească familia este prețuită la modul absolut. Spune Ioan Alexandru că *locul unde se întemeiază rânduiala unei Patrii și statornicii, în spiritul legilor morale, al jertfei de sine, al răbdării, încrederii și dragostei este acest cuib arhaic și sacru unde doi oameni, un tânăr bărbat și o fată, se hotărăsc să-și unească*

viața în cuget și simțire, prin legământul de aur al inelului nunții, care desăvârșește cerul pe pământ, în vederea lucrării și privegherii, a nașterii de prunci și împlinirii spirituale în lumina moștenirilor părinților¹.

Legământul de aur al inelului nunții se rupe pentru foarte mulți tineri ai vremurilor noastre, spre durerea Maicii Domnului și spre exasperarea noastră. De ce se rupe? Cauzele sunt multe și complicate. Le vom sublinia pe cele mai importante.

Principala cauză este *slaba credință* în Dumnezeu și-n învățătura pe care El ne-a lăsat-o în Sfânta Scriptură. Citim în Evanghelia după Matei că, la un moment dat, s-au apropiat de Domnul Hristos fariseii și i-au zis: *Se cuvine, oare, omului să-și lase femeia sa, pentru orice pricină?* (Matei 19, 3). Răspunsul Domnului a fost negativ, argumentându-și poziția pe faptul că Dumnezeu i-a făcut bărbat și femeie și a

¹ IOAN ALEXANDRU, *Iubirea de Patrie*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 94.

zis: *Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup... Deci, ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă (Matei 19, 5-6).* Venind cu argumentul că Moise a îngăduit divorțul, au primit de la Hristos o replică limpede – Moise a făcut lucrul acesta pentru *învârtoșarea* inimilor, dar de la început nu a fost așa. Și trage concluzia: *Iar eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată săvârșește adulter (Matei 19, 9).*

În majoritatea sentințelor de divorț actuale se spune că cei doi se despart *prin consens*, iar cauzele menționate sunt diverse, dar nu neapărat de gravitatea de a distruge o familie. Părintele Profesor Ilie Moldovan vede printre cauze *libertinajul unui tineret, băieți și fete, care și-au pierdut steaua polară; extinderea prostituției, a practicilor neomalthusianiste și a avorturilor; căsătoria privită din punct de vedere strict individua-*

list, hedonist... Toate aceste practici ruinează familia românească din zilele noastre, din interior, prin trădarea iubirii și a sfințeniei, iar, din exterior, prin însușirea unor modele străine². Căsătoria, divorțul, recăsătorirea, făcute cu multă ușurință pe alte plaiuri, sunt tot mai des întâlnite și la noi.

O altă cauză foarte serioasă este *slaba viață religioasă* a unor familii, ruptura cu supranaturalul. Teologul Dumitru Popescu ține să precizeze că, *datorită acestei rupturi dintre natural și supranatural, familia creștină și-a pierdut sensul profund al comuniunii ei spirituale în Hristos și Biserică, pentru a se transforma într-o instituție naturală, care se dezintegrează ușor. Lipsită de suportul ei transcendent, familia a rămas, în lumea secularizată, o entitate autonomă, care socotește că poate exista prin ea însăși, fără ajutorul lui Dumnezeu³.*

² În vol. *Congresului Internațional Familia și Viața la începutul unui nou mileniu creștin*, București, 25-27 septembrie 2001, p. 152.

³ *Ibidem*, p. 227.

Mă opresc acum, poate, la cea mai tristă cauză care duce la o viață morală aproximativă și la destrămarea familiilor: *plecarea a milioane de tineri, căsătoriți sau necăsătoriți, la muncă în străinătate*. Datorită lipsei locurilor de muncă și salariilor mici, tineri sănătoși și frumoși, în stare de a realiza lucruri extraordinare, pleacă în Italia, în Spania, în Anglia și-n alte țări unde se pot realiza profesional. Lucrul acesta trebuie să ne dea de gândit nouă tuturor și, mai ales, celor ce administrează această țară. Ne doare pe toți, și-n primul rând pe Maica Domnului, faptul că ne împrăștiăm și îmbătrânim.

Iar pentru cei ce pleacă, situația specială în care se găsesc este cea care îi predispozează spre păcat. Unii pleacă singuri, alții cu soțiile, condițiile în care locuiesc sunt precare și toate acestea duc, în multe cazuri, la destrămarea familiilor. Ce să spunem de copiii rămași acasă?... Mai fericiți sunt cei care pleacă cu părinții, sau se nasc

acolo, dar, crescând acolo, vor mai reveni vreodată în România? Dar părinții lor?

Noi știm că țelul suprem al căsătoriei este ca soțul și soția să se facă fericiți unul pe altul și să se ajute reciproc să intre în împărăția cerurilor. Prin dragostea lor reciprocă și părtașia vieții, amândoi – împreună cu copiii lor, dacă Dumnezeu le-a dat urmași – sunt chemați a se aduce unul pe altul mai aproape de Hristos și de Maica Domnului.

Și dacă este să vorbim de emigrația românească, de a cărei traume am amintit, vom spune că Sfântul Sinod a decis în anul 2009 ca prima duminică după Adormirea Maicii Domnului să fie *Duminica migraților români*. Și s-a hotărât lucrul acesta pentru că, la sfârșit de august, atât cei ce lucrează în străinătate, cât și studenții obișnuiesc să vină acasă.

Familia este locul *practicării, înainte de toate, a tuturor virtuților, a desăvârșirii morale. Cum ești în familia ta, cum te porți cu cele*

intime ale tale în gândul și faptele tale controlate de conștiința ta și de ochii celor apropiați, te vei purta și cu ceilalți semeni ai tăi⁴. Iar copiii vin să ne lumineze viața, să ne vestească vanitățile, să transforme fondul vieții în bucurie și bucuriei îi domolesc asperitățile⁵. Nu în zadar spunea Dostoievski că ochii unui copil și un cer senin sunt de ajuns să facă viața întreagă fericită.

Plecând de la realitatea actuală, când prea multe case se destramă și prea mulți copiii rămân traumatizați și simt acut suferința despărțirii părinților, ne-am îngăduit să ne gândim și la familiile de odinioară, pe care le admirăm. Excepții pozitive vor fi existând și astăzi, iar redresarea societății nu o vedem altfel decât prin redresarea familiilor.

Oare nu spunea Octavian Goga: *Din casa noastră, unde-n umbră/ Plâng doinele și râde hora,/ Va străluci odată vremii/ Norocul*

⁴ IOAN ALEXANDRU, *op.cit.*, p. 94.

⁵ *Ibidem*, p. 91.

*nost', al tuturor*⁶. Aceste familii, în care mai este frică de Dumnezeu și bunăcuviință, am dori să fie fermentul care să dospescă toată societatea omenească.

Sigur că lucrul acesta nu-l vom putea rezolva singuri. De aceea, vă aduc aminte de o situație critică, aproape penibilă, pe care ne-o relatează Sfântul Ioan Evanghelistul în capitolul 2. Era nuntă în Cana Galileii. Maica Domnului era acolo. Și a fost chemat la nuntă și Iisus cu ucenicii Lui. La un moment dat s-a sfârșit vinul. Maica Domnului l-a adus discret la cunoștință Mântuitorului lucrul acesta și a zis celor ce slujeau: *Faceți orice vă va spune (Ioan 2, 5)*.

Știm ce s-a întâmplat. Domnul Iisus le-a spus slugilor să umple cu apă șase vase de piatră, puse pentru curățirea iudeilor. Apoi a transformat apa în vin. La intervenția Maicii Sale, Domnul Hristos a făcut prima minune, ajutând o familie tânără.

⁶ OCTAVIAN GOGA, *Poezii*, Editura Luceafărul, București, 1906, p. 8.

Credem că Maica Domnului, observând și astăzi situațiile critice în care se găesc familiile, intervine la Fiul Său. Necazul e că noi n-o prea rugăm să intervină. Și Maica Domnului e îngrijorată și suferă pentru toate familiile care se destramă și pentru toți copiii care simt tragic despărțirea părinților.

Chiar dacă a adormit și a fost luată la cer de către Fiul său, ea nu părăsește această lume necăjită și încercată. Ne încredințează de acest lucru troparul sărbătorii: *Întru naștere fecioria ai păzit, întru Adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare; mutatu-te-ai la Viață, fiind Maica Vieții și, cu rugăciunile tale, izbăvești din moarte sufletele noastre*⁷.

⁷ *Mineiul pe August*, EIBMBOR, București, 2003, p. 176.

COPIII ȘI TINERII BINE EDUCAȚI DEVIN CU VÂRSTA TOT MAI ÎNȚELEPȚI*

*Iisus sporea cu înțelepciunea
și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu
și la oameni (Luca 2, 52)*

Un tânăr bine educat este de mare preț și în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor. Când vezi un copil bine crescut, ți se bucură sufletul. În copilul bine educat vezi amestecate inocența, dragălășenia, bunătatea și multe alte virtuți.

* În revista *Renașterea*, nr. 12, decembrie / 2016, pp. 1-2

Pentru ca lumea în care trăim să devină mai bună, nu există altă soluție decât educarea copiilor și tinerilor. *Așa precum pentru înnoirea unei grădini trebuie să se sădească arbuști noi, iar, ca să crească și să înflorească, trebuie să fie bine îngrijiți, mai ales că nu există posibilități prea mari de a transplanta arbori bătrâni și de a-i face să rodească¹, tot așa, pentru îmbunătățirea atmosferei din societate, de care ne plângem, nu există altă posibilitate decât educarea tinerilor.*

Atunci când ei vin pe lume sunt ființe nevinovate. Lipsa unei educații corecte îi poate denatura. Ei pot îndulci viața noastră amară. Pe bună dreptate se spune că *zâmbetul copilului este pentru mamă ca o rugăciune pentru Dumnezeu. În preajma copilului stăruie mereu o atmosferă de lumină și frumusețe².*

¹ JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980, p. 14.

² ERNEST BERNEA, *Îndemn la simplitate*, Editura Anastasia, București, 1995, p. 109.

A educa copiii și tinerii înseamnă a te îngriji ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunea lumii și ca semințele onestității împlântate în ei să ajungă să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile lor să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu³.

Dacă lucrul acesta nu se întâmplă s-ar putea ca viața lor să fie ratată. Iar marele pedagog Comenius se întreabă: *Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene?*⁴

Modelul absolut de copil și de tânăr educat este Domnul Iisus Hristos, Cel născut în ieslea Betleemului. Îmi veți zice că El este Dumnezeu. Este adevărat. Este Dumnezeu desăvârșit, dar și om desăvârșit. Noi

³JAN AMOS COMENIUS, *op. cit.*, p. 14.

⁴ *Ibidem*, p. 34.

nu putem spune ca monofiziții că dumnezeirea din el a absorbit umanitatea. Prin întrupare, făcându-Se asemenea oamenilor (*Filipeni 2, 7*), S-a manifestat exact ca un om, în afară de păcat. Colindul ne spune că *Pe Fiul în al Său nume,/ Tatăl L-a trimis în lume,/ Să se nască și să crească,/ Să ne mântuiască*⁵. Iar Sfântul Evanghelist Luca precizează că *Îsus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni (Luca 2, 52)*.

Evangheliile canonice nu ne relatează multe întâmplări din viața Pruncului Iisus. Ne spune Sfântul Luca, în capitolul 2 al Evangheliei sale, că, la 12 ani, copilul Iisus, de Paști, a mers împreună cu părinții Săi la Ierusalim. După încheierea sărbătorii, spre neliniștea părinților Săi, a rămas în templu. Ei credeau că este prin mulțimea pelerinilor ce se întorceau acasă. S-au întors după El și, la trei zile, L-au găsit în templu, discutând cu învățătorii Legii. Re-

⁵ PROF. IOAN BRIE, *73 Colinde*, Cluj-Napoca, 1980, p. 6.

iese de aici că Pruncul Iisus era dus de părinți la slujbele religioase și că era interesat de religie. *A coborât cu ei, spune Luca, și a venit în Nazaret și le era supus (Luca 2, 51).* Pruncul Iisus era ascultător și cuminte.

Multe alte amănunte ni le relatează evangheliile apocrife. Chiar dacă nu sunt canonice, povestirile pe care ni le prezintă sunt în spiritul Evangheliei lui Hristos. De exemplu, Evanghelia lui Pseudo-Matei, relatându-ne fuga în Egipt din fața lui Irod care căuta viața Pruncului, ni-L arată pe Copilul Mântuitor plin de har și de putere. Regnul mineral, vegetal și animal erau în armonie cu El și-L ascultau: *I se închinau leii și leopardzii și mergeau alături de ei prin deșert. Oriunde se duceau Maria și Iosif, ei o luau înainte și le arătau drumul, apoi își aplecau capetele închinându-se lui Iisus. Prima zi când Maria văzu leii și alte neamuri de sălbăciuni venind în preajma sa încremeni de frică. Dar Pruncul Iisus o privi cu un chip vesel și-i zise: mamă, nu te teme, căci nu aleargă spre*

tine ca să-ți faci rău, ci ca să ți se supună⁶. Toate acestea datorită sfințeniei, bunătății și nevinovăției Lui.

Iar Evanghelia lui Pseudo-Toma ne relatează ce s-a întâmplat după ce s-au întors în Nazaret: *Copilul Iisus, pe când avea cinci ani, se juca după ploaie în albia unui pârâu: aduna apele murdare în câteva gropi și le limpezea cu un singur cuvânt poruncitor. Frământând apoi cu mâinile noroiul moale a plăsmuit douăsprezece vrăbii. A făcut aceasta într-o sâmbătă. Mai mulți copii se jucau împreună cu El. Un iudeu, care a văzut că Iisus se juca în ziua de sabat, a alergat și l-a pârât tatălui Său zicând: Iată, fiul tău se joacă la pârâu; a făcut douăsprezece păsări de noroi profanând ziua sabatului. Iosif veni la pârâu și văzându-L pe Iisus începu să-L certe: De ce faci în zi de sabat ce nu este îngăduit? Dar Iisus, lovindu-și palmele una de cealaltă, strigă vrăbiilor de noroi: luați-vă zborul! Și păsările*

⁶ Cristian Bădiliță, *Evangheliile apocrife*, Humanitas, București, 1996, p. 167.

*au bătut din aripi și s-au îndepărtat cu mare larmă. Iudeii care erau de față s-au înspăimântat*⁷. Se vede limpede că Pruncul Iisus era sociabil, prietenos și lipsit de habotnicie. Jocurile Lui erau cumiți și nevinovate. Nu exista pe atunci calculator că, dacă ar fi existat, cu siguranță, l-ar fi folosit în mod pozitiv și fără excese. Oricum, ca orice copil normal, Pruncul Iisus se juca. Și, iarăși cred că Pruncul Iisus este modelul absolut de copil și tânăr bine educat.

Nici o altă îndeletnicire n-are importanța pe care o are educarea și formarea tinerilor. *Cel ce va face și va învăța, zice Mântuitorul, acesta mare se va chema în împărăția cerurilor (Matei 5, 19). Iar Sfântul Antonie cel Mare, părinte cu foarte mulți ucenici, trage această concluzie: Cel ce poate împlânzi pe cei neînvațați, ca să iubească învățătura și îndreptarea, făcător de om trebuie să se numească*⁸.

⁷ *Ibidem*, p. 103.

⁸ *Filocalia 1*, Sibiu, 1947, p. 6.

Această misiune nu-i nici simplă și nici ușoară. *Arta artelor*, zice Sfântul Grigorie de Nazianz, este să-l formezi pe om, cea mai instabilă și cea mai complicată ființă dintre viețuitoare⁹. Dar cine reușește să o ducă până la capăt are mare merit, pentru că *a forma corect tineretul valorează mai mult decât a cuceri Troia*¹⁰. Pedagogul Jan Amos Comenius se întreba retoric și tot el își răspundea: *Ce dar mai mare și mai bun putem aduce societății decât să învățăm și să cultivăm tineretul?*¹¹ Apoi ne spune ce înțelege el prin educarea tineretului: *A educa tineretul cu prevedere înseamnă a te îngriji dinainte ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunea lumii și ca semințele onestității împlântate în ei să ajungă să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile lor să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu și a feluritelor Sale zămisleri și astfel să*

⁹ Apud JAN AMOS COMENIUS, *op. cit.*, p. 7.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

*se obișnuiesc să vadă lumea prin lumina lui Dumnezeu, să iubească și să cinstească pe Părintele luminilor, mai presus de orice*¹².

Pe copii și pe tineri îi educăm cu cuvântul, dar, mai ales, cu exemplul. Sfântul Ignatie Teoforul insistă asupra acestui adevăr: *Mai bine este să taci și să faci, decât să vorbești și să nu faci. Bine este a învăța dacă cel ce învață face. Unul este învățătorul, Domnul Iisus Hristos, Cel care a zis și a făcut; iar cele pe care le-a făcut tăcând sunt vrednice de Tatăl Lui. Cel ce are cu adevărat cuvântul Lui Iisus, acela poate să audă chiar tăcerea Lui, ca să fie desăvârșit, pentru ca să facă prin cele ce spune și să se cunoască prin cele ce face*¹³.

Trei instituții îi educă și îi formează pe tineri: Familia, Biserica și Școala. Totul începe în familie. Aici este mediul în care se formează viitorul om. Părinții au o responsabilitate deosebită în ce privește de-

¹² *Ibidem*, p. 14.

¹³ *Sfinții Părinți, despre educație*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2015, p. 71.

venirea copiilor lor. Sfântul Apostol Pavel e clar în acest sens: *Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de casnicii săi, s-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios* (1 Timotei 5, 8). Vestitul pedagog Iohann Heinrich Pestalozzi scrie o carte întregă intitulată: „Cum își învață Gertruda copiii”. Rolul mamei în formarea copiilor este esențial. Și o spune din propria-i experiență. *Mama l-a învățat la sânul ei să găngurească numele lui Dumnezeu*¹⁴. Mama are credibilitate pentru copilul ei. *Am crezut în mama mea; inima ei mi-a arătat pe Dumnezeu. Dumnezeu este Dumnezeul inimii mele, Dumnezeul inimii ei. Nu cunosc alt Dumnezeu. Dumnezeul creierului meu e o himeră; nu cunosc alt Dumnezeu decât pe Dumnezeul inimii mele și mă simt om numai în credința pe care o am în Dumnezeul inimii mele. Dumnezeul minții mele este un Dum-*

¹⁴ I. H. PESTALOZZI, *Cum își învață Gertruda copiii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 13.

nezeu fals, mă pierd adorându-L; Dumnezeuul inimii mele este Dumnezeuul meu, mă încred în dragostea Lui. Mamă, mamă, tu mi-ai arătat pe Dumnezeu în învățăturile tale și eu L-am găsit în supunerea mea față de tine¹⁵.

Credința o sugem odată cu laptele de la sânul mamei noastre. Îl auzim pe Ion Creangă, neîntrecutul povestitor, aducându-și aminte: *Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cât mi-aduc aminte și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat când îi sugeam țâța cea dulce și mă alintam la sânu-i, gângurind și uitându-mă în ochi-i cu drag! Și sânge din sângele ei și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dânsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu, când vine vremea de a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău*¹⁶.

Nu numai mamele, ci și tații au mare responsabilitate față de copiii lor, față de

¹⁵ *Ibidem*, p. 133.

¹⁶ ION CREANGĂ, *Povești, amintiri, povestiri*, Editura Eminescu, București, 1980, p. 171.

viitorul societății. Unul dintre entuziaștii acestui neam, Ioan Alexandru, de la a cărui moarte se împlinesc 15 ani, spunea: *Mi-e gândul la casele pline de copii din toată țara, la ceasul sfânt de seară când tatăl, întors ostenit de la lucru din câmp sau din fabrică, împarte, la lumina lămpii, pâine pruncilor, pâine însoțită de cuvânt rar, plin de iubire și nădăjduire pe acest pământ românesc al părinților noștri*¹⁷. Autorul citat a realizat rolul esențial pe care-l au părinții în educarea copiilor. În poemul „Casa părintească” spune: *Sfânt obicei, părinții din părinți/ O mână sapă alta se închină/ Și Domnul picură din mila lui/ Ulei în graiul lămpii pe colină*¹⁸.

Din nefericire, în lumea noastră post-modernă foarte mulți oameni nu mai văd familia așa. Pe bună dreptate, Preafericitul Părinte Daniel subliniază că *totdeauna au*

¹⁷ IOAN ALEXANDRU, *Iubirea de Patrie*, Editura Minerva, București, 1985, p. 94.

¹⁸ IOAN ALEXANDRU, *Pământ Transfigurat*, Editura Minerva, București, 1982, p. 165.

existat crize în familie. Astăzi, însă, familia naturală tradițională se află în criză, în mutație spre un viitor confuz și incert, în toată Europa, astfel încât criza familiei este percepută ca simptom al civilizației occidentale, o criză a societății contemporane însăși¹⁹.

Cum se poate depăși această criză? Zicem noi că printr-o apropiere a Bisericii de familiile creștine și de copiii lor. Biserica este a doua instituție care trebuie să se ocupe de educarea copiilor. Biserica trebuie să colaboreze cu familia. Trebuie cultivată legătura dintre taina familiei și taina Bisericii, între taina copilului și taina persoanei, de vreme ce, pentru a fi om adevărat, Domnul Iisus Hristos S-a născut din femeie și a intrat în istorie ca și copil la Crăciun.

Biserica trebuie să vină în întâmpinarea familiei, conlucrând la educarea copiilor. E de mare importanță catehizarea

¹⁹ *Familia și Viața la începutul unui nou mileniu creștin*, București, 2001, p. 33.

acestora, începând de la grădiniță și până la nivelul studiilor superioare. Școala își face și ea, în măsura în care reușește, misiunea ei, dar, cu gândul că în școală se face oră de Religie, nu se poate renunța la catehizarea de la biserică și la programele de natură educativă cu copiii și cu tinerii.

Dacă suntem obiectivi vom recunoaște că nici noi, episcopii, nu avem o strategie coerentă referitoare la educarea tinerilor, că nu toți preoții fac catehizație sau programe cu copiii, care presupun chiar și excursii, pelerinaje și competiții sportive. Și nu fac, nu neapărat din rea voință, ci și pentru că această activitate necesită o oarecare harismă. Și apoi trebuie subliniată o altă realitate tristă: multe parohii sunt îmbătrânite și nu mai au copii. Însă, indiferent de numărul lor, mulți sau puțini, trebuie să ne ocupăm de ei, căci reprezintă viitorul Bisericii.

A treia instituție care are un rol esențial în formarea copiilor și a tinerilor este Școala. Școala și Biserica au mers mână în mână

sute de ani când a fost vorba de formarea tinerei generații. E adevărat că nu întotdeauna au știut s-o facă la modul absolut al cuvântului. De aceea, Părintele Toma Chiricuță, preot de vocație și tată al Profesorului Ioan Chiricuță medicul care a întemeiat Institutul Oncologic din Cluj, se întreba retoric: *Suntem suficient aprovizionați noi, născătorii și educatorii copilului, adolescentului și a tânărului, cu înțelegere, cu iubire și jertfă, pentru a-i călăuzi? Avem noi, părinții și învățătorii, îndestulătoare bogăție de adevăr, de bine și de frumos în fagurele sufletului nostru, spre a hrăni cu mierea lui sufletul generației care se ridică, în așa fel încât, atunci când se va plini vremea, să-i putem încredința ei lucrarea și rodirea de mâine a sufletului Patriei noastre? Iată, gânduri, iată griji și întrebări, pe care e bine ca să ni le punem cu seriozitate și cu putere, în această vreme, noi, oamenii maturi ai generației actuale, prin care gândește și trăiește neamul²⁰.*

²⁰ *Fântâna Domnilor*, 6, Aprilie, 1933, p. 176.

Privind realist ceea ce se întâmplă vom recunoaște că nici părinții, nici preoții, nici dascălii nu se pot mulțumi cu rezultatul misiunii lor. În ce-i privește pe părinți, nu toți au o viață religioasă profundă; preoții, nu toți sunt râvnitori; iar dascălii, nu toți au harisma pedagogică de care ar fi nevoie. Ne încurajează faptul că, totuși, mulți tineri sunt binecrescuți. Dar sunt destui care n-au o viață de creștini practicanți.

Tinerii bine educați pot schimba lumea și o pot face mai bună. Pruncul Iisus, a Căruia naștere o sărbătorim, și Care sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni (Luca 2, 52), a schimbat mersul întregii istorii universale. Creștinii practicanți își dau seama de rolul Lui unic în ce privește soarta omenirii.

Toți avem nevoie de El. Giovanni Papini, scriitor marxist la început, după

convertire, a scris o carte dedicată vieții lui Hristos. Adresându-I-se Îi spune: *Toți au nevoie de Tine, chiar cei ce nu știu: cei ce nu știu mai amarnic ca cei ce știu. Flămândul își închipuie că umblă după pâine, dar îi e foame de Tine; însetatul crede că vrea să bea apă, dar îi este sete de Tine; bolnavul se mângâie că râvnește sănătatea, dar boala lui nu-i decât lipsa Ta*²¹.

În spiritul Evangheliei Lui dorim să-i formăm pe tineri. Din păcate cele trei instituții, Familia, Biserica și Școala, n-au făcut tot ce trebuie în acest sens. Pe fondul lipsei noastre de implicare, de apropiere și de înțelegere, pe bună dreptate tinerii și-au arătat nemulțumirea. Prilejul l-a oferit catastrofa de la Clubul Colectiv. Și astăzi ne doare sufletul atât pentru tinerii ce-au suferit acolo, cât și pentru părinții lor. Sigur că ne-am arătat compasiunea și

²¹ GIOVANNI PAPINI, *Viața lui Iisus*, Editura Orizonturi, București, 2012, p. 470.

le-am împărtășit durerea făcând ceea ce puteam noi face. Pe lângă rugăciunile organizate, începând cu Piața Catedralei din Cluj și în multe biserici, studenții teologi, în mod organizat, au donat sânge. Apoi s-a făcut o colectă în toată Arhiepiscopia, adunându-se suma de 255.279 lei, acțiune pentru care le mulțumim preoților și credincioșilor noștri. Banii nădăjduim să ajungă acolo unde este mai mare nevoie.

Tinerilor nu li se poate cere să se comporte ca bătrânii. Înțeleptul Solomon zice: *Bucură-te, omule, cât ești tânăr și inima ta să fie veselă în zilele tinereții tale și mergi în căile inimii tale și după ce-ți arată ochii tăi, dar să știi că, pentru toate acestea, Dumnezeu te va aduce la judecata Sa (Eclesiastul 11, 9).* Deci și bucurie și bună cuviință.

Față de educarea tinerilor noi, cei maturi, avem o mare răspundere. Părintele Arsenie Papacioc avea o maximă care-i mereu valabilă: *Dacă tinerețea ar ști, și dacă*

bătrânețea ar putea. Cât suntem tineri și cu mare putere de muncă, avem nevoie de experiența bătrânilor, care fizic nu mai au mare putere, dar care ne pot sfătui. Altfel riscăm ca, fără sfaturi potrivite, sau chiar derutați de păreri îndoielnice, să nu acționăm în cel mai fericit mod. Și știm cu ce rapiditate comunică tinerii pe Facebook. Și lucrurile bune și lucrurile rele, aproape instantaneu, pot fi comunicate milioaneilor de oameni. Sigur că de dorit ar fi ca și cei ce au idei luminoase să se folosească de aceste mijloace tehnice rapide.

Suntem în preajma clipelor de lumină, când Hristos Domnul coboară pe Pământ ca oamenii să devină mai buni. Noi nădăjduim că tinerii noștri, folosindu-se de modelul Lui, să facă o lume mai bună, mai dreaptă, mai corectă și mai sfântă. Și îndemnul nostru, folosindu-se de o strofă de colind, vi se adresează tuturor: *Și-acum*

*te las, fii sănătos și vesel de Crăciun;/ Dar nu uita, când ești voios, creștine să fii bun!*²²

Sărbători fericite vă dorim de Crăciun, de Anul Nou și de Bobotează!

²² PROF. IOAN BRIE, 73 *Colinde*, Cluj-Napoca, 1980, p. 74.

DOAMNE, CERCETEAZĂ-I PE COPIII ȘI TINERII NOȘTRI!*

Aceste succinte gânduri pe care le aștern pe hârtie, sunt legate de 1 iunie, zi în care, în multe țări din lume, este sărbătorit copilul. Copilul, fiindă nevinovată de care ar trebui să avem mult mai multă grijă. Mântuitorul ni-l oferă ca model de supremă nevinovăție: „*De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor*” (Matei 18, 3).

Nichifor Crainic ne spune că Paradisul e posibil, iar omul renăscut în Hristos este asemenea pruncilor. Și care este lucrarea pruncilor? „*Pruncul de se va bate, plânge și, împreună cu cei ce se bucură cu dânsul, se bucură.*

* În revista *Renașterea*, nr. 6, iunie / 2012, pp. 1-2.

De va fi ocărât nu se mânie, dacă va fi slăvit, nu se înalță. Dacă vor cinsti pe altul mai mult decât pe el, nu pizmuiește. Dacă vor lua ale lui, nu se tulbură, de va vedea muiere, nu o poștește”¹.

Această imagine a copilului este egală cu cea a omului renăscut în Duh. Este o ființă curată și simplă pentru care lucrurile sunt minunate. Într-o lume urâțită de păcat el este ființa care aduce puritatea. „Copilul îndulcește viața noastră atât de amară; făptura sa mică, cu aripi la suflet ne dă multe învățăminte. Un scriitor a spus: zâmbetul copilului este pentru mamă ca o rugăciune pentru Dumnezeu. În preajma copilului stăruie mereu o atmosferă de lumină și frumusețe”².

Din nefericire această făptură minunată este în zilele noastre adeseori neglijată. Uităm ce ne îndeamnă Înțeleptul Solomon: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă și, chiar când va îmbătrâni,

¹ NICHIFOR CRAINIC, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994, p. 263.

² ERNEST BERNEA, *Îndemn la simplitate*, Editura Anastasia, 1995, p. 109.

nu se va abate de la ea" (Pilde 22, 6). Sufletul tânărului este un aluat moale pe care-l poți modela și-l poți forma frumos.

Această muncă de formare a tinerilor nu-i ușoară, da-i vrednică de admirație. Sfântul Antonie cel Mare zice că: „*Cel ce poate împlânzi pe cei neînvațați, ca să iubească învățătura și îndreptarea, făcător de om trebuie să se numească*”³.

Omul ca să devină om trebuie să fie format. Altfel societatea va fi formată dintr-o mulțime de indivizi lipsiți de bun simț și de educație. Pe bună dreptate marele pedagog Jan Amos Comenius se întreba: „*Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur?*”⁴

³ Filocalia 1, Sibiu, 1947, p. 6.

⁴ JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 34.

Pentru ca pruncii și tinerii noștri să nu ajungă așa, părinții, dascălii și preoții ar trebui să fie mereu pe baricade. Dacă suntem obiectivi, vom recunoaște că ceea ce facem este foarte puțin. Tinerilor trebuie să le transmitem nu numai niște învățături seci, ci mai ales niște deprinderi duhovnicești. Copiii sunt mai receptivi la ce facem decât la ce spunem. De aceea, Mântuitorul zice: *„cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în împărăția cerurilor”* (Matei 5, 19).

Copiii și tinerii îi observă pe cei maturi. Dacă aceștia din urmă se roagă, dacă merg la biserică, dacă au o viață frumoasă, sunt imitați de copii. Unele personalități de mare importanță în Biserică au ajuns așa pentru că au avut părinți și dascăli pe care i-au putut imita.

Povestește Rufin că Sfântul Atanasie cel Mare, pe când era copil, dimpreună cu alți copii educați, au fost văzuți de către Alexandru, Patriarhul Alexandriei, pe fereastră, că se jucau pe malul Mării Mediterana. Văzân-

du-i că iau joaca în mare seriozitate, i-a trimis pe clericii săi să-i aducă pe toți copiii la el. „Când au fost aduși, i-a întrebat care a fost jocul pe care-l jucau. La început s-au înspăimântat, căci erau copii, dar pe urmă i-au povestit tot jocul lor că au botezat niște catehumeni prin Atanasie, pe care copiii și l-au făcut episcop”⁵. Cu siguranță că părinții lor îi aduceau la biserică unde au văzut cum se oficiază botezul.

Copiii și tinerii vremurilor noastre sunt pasionați de jocurile pe computer și, dacă-i o anumită noimă, nu-i rău. Dar pentru formarea lor morală este nevoie de preocupări spirituale. Este nevoie de o viață religioasă. Este nevoie, din partea părinților, dascălilor și a preoților de multă preocupare și afecțiune.

Pe lângă instrucția și educația pe care le-o facem au nevoie de exemplul nostru pentru că „*verba docent, exempla trahunt*”. Spune Avva Isidor Pelusiotul că „*viața fără de cuvânt mai mult folosește decât cuvântul fără viață. Căci viața și tăcând folosește, iar cuvântul*

⁵ *Limonariu*, Alba Iulia, 1991, p. 194.

și strigând supără. Dar dacă și cuvântul și viața se vor întâlni, fac o icoană a toată filosofia”⁶.

Dorim să subliniem și faptul că între dascălul de religie și preot trebuie să fie o strânsă colaborare. Nu-i suficientă educația religioasă din școală, ci ea, neapărat, trebuie să se continue la parohie. Dacă vrem să avem parohii puternice mâine, astăzi trebuie să avem pe lângă biserică un centru catehetic. Să organizăm activități potrivite cu vârsta copiilor și tinerilor, să le proiectăm filme instructive, să organizăm pelerinaje și activități de destindere.

Nu pretind că am spus totul, pentru că cele ce lipsesc nu se mai pot număra, dar poate că, prin cele scrise, noi, cei ce avem responsabilități față de copii și tineri, ne vom mai pune încă odată problema misiunii pe care ne-a încredințat-o Dumnezeu.

⁶ *Pateric*, Alba Iulia, 1990, p. 107.

**„VENIȚI FIILOR, ASCULTAȚI-MĂ,
ȘI FRICA DOMNULUI VĂ VOI
ÎNVĂȚA PE VOI”***
(*Psalmul 33, 11*)

Luni, 10 septembrie 2018, se redeschid porțile școlilor. Ne gândim cu optimism și nădejde la copiii noștri și cu nostalgie la vremurile când eram în postura lor. Octavian Goga în poezia „Casa noastră” își aduce cu drag aminte de începutul școlii în alte vremuri: „Și par’c’aud pocnet de bici / Și glas stăruiitor de slugă, / - O văd pe mama’n colțul șurii / Așează’ncet merindea’n glugă... / Înduioșată mă sărută / Pe părul meu

* În revista *Renașterea*, nr. 9, septembrie / 2018, pp. 1-2

bălan, pe gură: / «Zi Tatăl nostru seara dragă / Și să te porți la'nvățătură»¹.

Acum vremurile-s altele, felul de a fi al copiilor e altul, dar sufletul lor și al părinților este același. De aceea, ne îngăduim ca, părinților și dascălilor, să le reamintim un cuvânt al Înțeleptului Solomon, valabil pentru totdeauna, luat din Sfânta Scriptură: „*Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă și chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea*” (Pilde 22, 6).

A neglija educarea copiilor și tinerilor noștri e tot una cu ai face handicapați. Marele pedagog Jan Amos Comenius, în celebra-i lucrare „*Didactica Magna*”, se întreabă retoric: „*Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a*

¹ OCTAVIAN GOGA, *Poezii*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2001, p. 19.

„Veniți fiilor, ascultați-mă, și frica Domnului vă voi învăța pe voi”

învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene?”².

Nu-i ușor a face educație în lumea noastră, când ne fac concurență prin *media*, care nu-i totdeauna constructivă, mulțime de site-uri îndoielnice din punct de vedere moral. În general, noi toți suntem creștini, dar adesea secularizați. Suntem dezorientați cu privire la mijloacele pe care trebuie să le folosim spre a curma răul.

Totuși dumneavoastră părinții copiilor, dascălii din școli și noi preoții, împreună putem face câte ceva. Întâi de toate să-I redăm lui Dumnezeu locul ce I se cuvine în viața noastră și a copiilor noștri. Să pornim o cruciadă a bunului simț și a unei culturi morale împotriva răutăților care ating sufletele tinerilor.

În calitate de arhipăstor sufletesc, îmi îngădui să vă dau și două sfaturi utile.

² JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 34.

Întâi de toate să nu neglijăm rugăciunea și prezența la biserică. În vechea noastră tradiție școlărească, Părintele Dumitru Călugăru redă aceste versuri: „*Totdeauna lucrul tău / Să-l începi cu Dumnezeu. / Unde-i El cu darul Său, / Nici un lucru nu e greu*”³.

Este foarte important ca elevul sau studentul să aibă preocupări spirituale. „*Căci este cu neputință ca omul să ia o hotărâ-tă atitudine morală, fără să fie în stare să facă deosebire între bine și rău, fără să aibă măcar o aproximativă noțiune despre virtute și păcat și fără să cunoască originea și destinația sufletului omenesc*”⁴.

Are mare dificultate copilul de a deprinde rugăciunea de dimineața și de seara și de a participa duminica la Liturghie, dacă părinții lui nu fac acest lucru. S-au mai văzut și cazuri de excepție când copiii îi duc pe părinții lor la biserică.

³DUMITRU CĂLUGĂR, *Hristos în școală*, p. 3.

⁴*Ibidem*, p. VI.

„Veniți fiilor, ascultați-mă, și frica Domnului vă voi învăța pe voi”

Al doilea sfat util, pe care-l dau de data aceasta elevilor și studenților, este acela de a avea o disciplină personală a muncii la care să țină cu dinții. E nevoie mai întâi de o disciplină interioară, în afară de cea exterioară a școlii, în care trebuie să vă încadrați. Fără îndoială că disciplina presupune o oarecare restrângere a libertăților facile, presupune un sacrificiu. Adică, nu-ți poți permite să vezi în fiecare zi un film, să hoinărești fără program, să-ți pierzi ore în șir pe calculator sau butonând pe telefon.

Cuviosul Paisie Aghioritul, un sfânt al vremurilor noastre, face o radiografie a societății contemporane: *„Acum toți, mici și mari, caută lucrul ușor. Oamenii duhovnicești caută să se sfințească cu mai puțină osteneală. Mirenii cum să scoată cât mai mulți bani fără să lucreze. Iar tinerii cum să treacă examenele fără să învețe”*⁵.

⁵ CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL, *Cu durere și cu dragoste pentru omul contemporan*, Editura Evanghelis-

Râvna pentru învățătură și pentru o viață frumoasă, Îl rugăm pe Dumnezeu să le-o dea tinerilor în noul an școlar, iar dascălilor și părinților le punem la suflet cuvintele Mântuitorului: „*Cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în împărăția cerurilor*” (Matei 5, 19).

DASCĂLILOR, DAȚI-NE TINERETUL DE CARE AVEM NEVOIE!*

Sosește toamna și se deschid școlile. Cred că cea mai stringentă problemă, legată de viitorul nostru, este educația. Educație care nu-i făcută întotdeauna nici bine și nici cu dăruire.

Înțeleptul Solomon ne face un îndemn imperativ și în același timp pragmatic: „*Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă și chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea*” (Pilde 22, 6).

Iar Învățătorul absolut, Domnul Iisus Hristos, referindu-se la învățători zice: „*cel*

* În revista *Renașterea*, nr. 9, septembrie / 2011, pp. 1-2.

*ce va face și va învăța, acesta mare se va che-
ma în împărăția cerurilor” (Matei 5, 19). Se
observă din contextul acestei afirmații că,
pentru a fi credibil, un dascăl trebuie ca el,
prin viața lui, să mărturisească învățătura
ce o propovăduiește.*

Sfântul Antonie cel Mare, înțeleptul
deșertului, are o mare apreciere față de cei
ce pot să-i determine pe ucenici să devină
oameni integri: *„Cel ce poate împlânzi pe cei
neînvățați, ca să iubească învățătura și îndrep-
tarea, făcător de om trebuie să se numească”*.¹

Nu-i suficient să-i facă teoreticieni ai
virtuții, ci, efectiv, să-i facă oameni virtu-
oși: *„Iată semnele după care se cunoaște un
suflet rațional și virtuos: privirea, mersul,
glasul, râsul, ocupațiile și întâlnirile cu oame-
nii. Căci toate acestea se îndreptează spre tot
mai multă cuviință. Minteă lor cea iubitoare
de Dumnezeu li se face străjer treaz și închi-*

¹ *Filocalia* nr. 1, Sibiu, 1947, p. 6.

de intrarea patimilor și a rușinoaselor aduceri aminte"².

De fapt, încă Sfântul Apostol Pavel îi cere ucenicului său preferat să se facă exemplu credincioșilor „*cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția*” (1 Timotei 4, 12). În ucenic se răsfrâng o sumedenie din virtuțile mentorului său. Dacă-i un ucenic reușit îți și dai seama cam cine l-a dăscălit.

Sarcina de dascăl nu-i deloc ușoară, ci dimpotrivă foarte dificilă. Sfântul Grigorie de Nazianz spunea: „*arta artelor este să-l formezi pe om, cea mai instabilă și cea mai complicată ființă dintre toate viețuitoarele*”³. Dar este de datoria noastră, a dascălilor – incluzând în această categorie părinții, profesorii și preoții – să-i formăm pe cei tineri, căci altfel societatea de mâine va fi alcătuită din oameni neisprăviți.

² *Ibidem.*

³ Migne, *Patrologia Graeca*, XXV, 425.

Marele pedagog Jan Amos Comenius, după ce constată că „*omul, ca să devină om, trebuie format*”⁴, face un rechizitoriu la adresa celor ce nu sunt educați: „*Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur*”⁵.

Pentru ca tinerii noștri să nu ajungă așa trebuie ca noi, părinții, dascălii și preoții să-i formăm. Și ca să-i putem forma trebuie ca noi să avem cunoștințele și harismele necesare unui arhitect de suflete. Nu-s suficiente doar cunoștințele, ci mai trebuie ceva. Și acest ceva vine de sus. Nicodim Aghioritul, referindu-se la dascălii impostori, se folosește de niște comparații dure: „Precum leul nu poate să fie păstorul

⁴ *Didactica Magna*, București, 1970, p. 31.

⁵ *Ibidem*, p. 34.

oilor, după cum nu se cade ca vulpea să păstorească pasărea, tot astfel nu trebuie ca cei pătimiși să cârmuiască sufletele, pe care trebuie să le aducă lui Dumnezeu, izbăvite de patimi”⁶.

Disciplinele de didactică, pedagogie și metodologie le pot furniza dascălilor cunoștințe bogate și necesare pentru a fi eficienți, în munca lor. Dar puterea vine de sus. Despre Mântuitorul se spune că: „*Îi învăța pe ei, ca Unul ca are putere*” (Matei 7, 29).

Rezultatele modeste ale muncii noastre pedagogice se datorează lipsei noastre de putere duhovnicească. Iar această putere vine dintr-o trăire religioasă intensă, din rugăciune și dintr-un efort de despățimire. Înainte de a te duce la clasă, înainte de a te prezenta în fața studenților, înainte de a predica sau catehiza nu-i așa că ar trebui să te rogi?

⁶ SFÂNTUL NICODIM AGHIORITUL, *Carte foarte folosite de suflet*, Râmnicu Vâlcea, p. 7.

Referitor la dascăl, Nil Ascetul scrie: „Trebuie mai întâi să se lupte cu patimile, și cu multă trezvie să-și întipărească în memorie cele întâmplate în timpul luptei, ca apoi, pe baza celor ce li s-au întâmplat lor, să învețe pe alții cele ale luptei și să le facă biruința mai ușoară, zugrăvindu-le de mai înainte cursul și meșteșugul războiului”⁷.

Dascălii de gimnaziu, de liceu și de nivel universitar ar trebui ei înșiși să fie oameni cu o viață spirituală aleasă pentru ca apoi să le-o poată transmite și ucenicilor. De aceea e foarte actuală și pertinentă o întrebare retorică pe care în veacul trecut Octavian Goga o spune elitei culturale românești: „Și acum, iartă-mă și nu te supăra pe mine, dacă fără a-ți cere un răspuns stau și mă întreb, care este credința dumneatale, mult laudat intelectual la nației mele?

Când ai pornit de acolo din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală mai ziceai «Tatăl nostru» seara și visai cu iele și pricolici. Du-

⁷ Cuvânt ascetic, Filocalia 1, Sibiu, 1947, p. 175.

ceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar ți s-a risipit moștenirea asta. S-a spulberat zi de zi și fărâmițat în calea ta.

Și fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare atât de nebăgată în seamă a vremii noastre frământate de patimi mici: educația religioasă a cărturărimii noastre.

Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, care, în școlile secundare, să-l învețe credința în Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvânteze acolo în centrele studențimii noastre universitare?

Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem...”⁸

Cum remediem situația? Apropiindu-ne de intelectuali și înduhovnicindu-i pe dascăli. Intrând în contact cu ei, în mod individual sau organizând manifestări publice, conferințe, simpozioane, care să-i

⁸ OCTAVIAN GOGA, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

intereseze. În toate acestea li se poate solicita ajutorul, și lucrul acesta i-ar putea flata. De asemenea, făcându-le noi, clericii, vizite pastorale și oferindu-le literatură duhovnicească adecvată.

Cucerindu-i pe ei, prin ei, vom recupera tineretul nostru în care e speranța țării.

CU GÂNDUL LA VIITORUL
BISERICII, EPISCOPUL ARE O
GRIJĂ SPECIALĂ FAȚĂ DE TINERI,
ÎN GENERAL, ȘI FAȚĂ DE TINERII
TEOLOGI, ÎN SPECIAL*

Nu este nevoie de o mare analiză a felului în care omul vremurilor noastre își trăiește viața pentru a-ți da seama că acesta este din ce în ce mai secularizat și lipsit de înalte preocupări spirituale. Și, în special, tineretul „crește fără îngrijirea cuvenită, ca și copacii sălbatici, pe care nimeni nu-i plantează, nu-i udă, nu-i altoiește și nu-i face să crească drepti. Moravurile și obiceiurile sălbătice și nestăpânite cuceresc lumea, orașele

* În revista *Renașterea*, nr. 11, noiembrie / 2011, pp. 1-2.

mari și mici; toate casele și pe toți oamenii ale căror trupuri și suflete se irosesc într-o totală zăpăceală"¹. În fața acestei situații, chiar dacă sunt și excepții pozitive, episcopul este chemat să acționeze. Fiind conștient că tinerii aceștia, cuminți sau zvăpăiați, constituie Biserica de mâine, se va ocupa de ei. „A educa tineretul cu prevedere, spune Jan Amos Comenius, înseamnă a îngriji dinainte ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunile lumii și ca semințele împlântate în ei să ajungă să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu și a feluritelor sale zămisleri și astfel să se obișnuiască să vadă lumea prin lumina lui Dumnezeu, să iubească și să cinstească pe Părintele luminilor, mai presus de orice”².

De fapt încă Înțeleptul Solomon ne îndeamnă: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe

¹ JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 15.

² *Ibidem*, p. 14.

care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea" (Pilde 21, 6). În virtutea acestei convingeri, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe au pus în lucrare proiectele „Hristos împărtășit copiilor”, „Alege școala” și multe alte programe educative. Dacă e să ne gândim la competițiile dintre tineri pe diverse teme religioase, la taberele pentru tineret, la grija față de „Liga tinerilor ortodocși”, față de „Asociația tinerilor studenți ortodocși”, la organizarea orei de religie în școlile publice, la școlile confesionale, la centrele catehetice și la multe altele.

Trebuie să recunoaștem însă că o implicare și mai mare ar fi necesară. Altfel, un procent mare de tineri botezați, rămân pe dinafară. Și rezultatul nu poate fi unul pozitiv. Întrebându-se retoric același autor clasic își dă și răspunsul: „*Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să*

ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur?”³

Dacă la începutul secolului XX Octavian Goga, cu sufletul plin de amărăciune, își punea întrebarea: care-i educația religioasă a inteligenței românești ce-i formează pe tineri? Cu atât mai mult trebuie s-o facem noi acum: „Și acum, iartă-mă și nu te supăra pe mine, dacă fără a-ți cere un răspuns stau și mă întreb, care-i credința dumeatale, mult lăudat intelectual al nației mele? Când ai pornit de acolo, din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală mai ziceai «Tatăl nostru», seara și visai cu iele și pricolici. Duceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar și s-a risipit moștenirea asta. S-a spulberat zi de zi și s-a fărâmițat în calea ta. Și fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare și atât de nebagată în seamă a vremii noastre frământată

³ Ibidem, p. 34.

de patimi mici: educația religioasă a cărturrii noastre. Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-l învețe credința lui Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvinteze acolo în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem ...”⁴

Omul ca să devină „om” trebuie format; trebuie format duhovnicește și educat civic. Pentru că „lucrurile pe care copiii mici și mari încep să le miște, să le vadă, să le audă, să vorbească despre ele și să le facă, constituie temelia pentru tot ceea ce urmează în întreaga viață”⁵.

Pe tinerii noștri nu-i putem scoate din lumea postmodernă în care trăim, ci trebuie să-i învățăm ca folosindu-se de toate

⁴ OCTAVIAN GOGA, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

⁵ JAN AMOS COMENIUS, *Pampaedia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 12.

facilitățile veacului să fie selectivi. Așa-i educa Sfântul Vasile cel Mare pe tineri să fie ca albina care culege doar ce-i bun din flori: „*Acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsec în florile peste acre se așează ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere*”⁶.

Orice generație se configurează în jurul unui ideal. Generațiile trecute au fost animate de câte un ideal. În vremurile acestea în care tranziția parcă nu se mai termină ne punem întrebarea dacă tinerele generații mai au un ideal? Dacă nu-l pot desluși, ci orbecăiesc prin ceață cine li-l poate arăta? Firesc ar fi ca noi. Dar noi îl știm? Nu mă refer la idealul ultim, care-i mântuirea, ci la idealul terestru al tinerelor generații; generații cărora nu li se poate oferi loc de muncă și se risipesc pe toate meridianele

⁶ SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Către tineri*, P. S. B. 17, E.I.B.M.O.B.O.R., București, 1986, p. 569.

globului. Din fericire și în diaspora avem vlădici și preoți care să se ocupe de tineri.

Iar în ceea ce privește formarea tinerilor teologi cred că grija episcopilor trebuie să fie mult mai mare. În perioada interbelică Părintele Toma Chiricuță își îndrepta ruga către Sfântul Sinod: *„Preasfințiților Episcopi, conducători ai Bisericii! Dați-ne, cu orice preț, preoții care îi trebuie cazului de față! Îndreptați-vă toată luarea aminte spre pepinierele de preoți: Seminariile și Facultățile de Teologie! Faceți, cu orice jertfă, ca acolo să pătrundă un duh nou și o orientare nouă! Pentru ca să se nască, din acest duh și din această orientare, preoțimea care ne trebuie: preoțimea cea nouă”*⁷.

Și cu toată grija noastră realismul ne cere să recunoaștem că mulți dintre tinerii noii generații deși sunt creștini *„au cuge-tarea păgână. Simțirea robită de porniri, care adesea te înspăimântă. Iar conținutul acțiuni-*

⁷ PR. TOMA CHIRICUȚĂ, *Chemare către episcopi, „Fântâna darurilor”, anul VI, nr. 7, p. 180.*

lor, a celor ce se consumă ziua, și mai ales a celor de noapte, evoluează spre păcat”⁸.

Ce-i de făcut? Cu tot efortul ce se cere să-i aducem pe tineri la Biserică și la Dumnezeu. Să le stârnim interesul pentru o viață morală. Cât putem să contracărăm influența distrugătoare ce o au asupra lor site-urile imorale. Să-i reconectăm la tradițiile sănătoase ale trecutului nostru creștin.

Să le sădim în suflet, ținând seama de entuziasmul vârstei lor, dorința de a trăi cu eroism idealul creștin. Să-i facem să-și însușească dorința de a nu-și trăda obârșia. Să-i facem să realizeze faptul că Dumnezeu le plimbă viața printre flăcări iar „*Biserica reazemă drumurile pe troițe*”⁹ tocmai pentru a-i molipsi de viața eroică a Celui ce atârnă pe ele.

⁸ *Ibidem*, anul I, nr. 8, octombrie 1929, p. 318.

⁹ IOAN SUCIU, *Eroism*, Alba Iulia, 2002, p.10.

„FACEM PREA PUȚIN PENTRU TINERII NOȘTRI...”*

*Interviu cu IPS Mitropolit Andrei
al Clujului, realizat de către Florina Pop**

FLORINA POP: – Înainte să fiți preot ați fost inginer, scrie în CV-ul dumneavoastră. Ați profesat ca inginer sau după ce ați absolvit Politehnica v-ați dat seama că nu e ceea ce vă doriți și ați ales Teologia?

IPS ANDREI: – Am și fost constructor. Am optat pentru Institutul Politehnic din București, Facultatea de Construcții Căi Ferate și Poduri pentru că părinții mei doreau să fac o facultate tehnică. Însă, în

* Interviuul a apărut în ziarul *Adevărul*, 14 aprilie 2015 și în revista *Renașterea*, nr. 5, mai / 2015, p. 10.

sufletul meu, de când am fost mititel, și a rămas în vecii vecilor, a fost dorința de preoție.

Știți că, în vremurile, acelea, când am intrat la facultate, în 67, percepția unora despre biserică, care rămâne trupul Domnului, era un pic mai rezervată atunci. Cu toate că am făcut construcții 5 ani de zile, cu toate că am lucrat 4 ani, aproape 5, ca inginer, totuși m-am dus la Teologie și mi-am urmat gândul din copilărie.

Ca și constructor am lucrat la Cluj, unde m-am stabilit. Am fost repartizat la Întreprinderea de Construcții Căi Ferate din Cluj. Întreprinderea aceasta avea șantiere în toată Transilvania. Și doi ani am lucrat la dublarea liniei de căi ferate Vințu de Jos-Teiuș (n.r. Dublare înseamnă construirea unei linii paralele cu cea existentă). Și doi ani am lucrat la dublarea liniei ferate Cluj-Huedin.

E.P.: – *De ce v-ați făcut preot? Cine v-a fost model?*

IPS Andrei: – Preoția era aleasă înaintea. Era gândul la care nu am renunțat. Din respect pentru părinți am ales construcțiile. Să știți că nu mi-a displicut nici ingineria și-mi aduc aminte cu nostalgie de anii respectivi, dar pe primul plan a rămas preoția. Aceasta este o misiune cu care m-am identificat. Atunci, la început, crescând într-un sat normal din Transilvania, nu aveam un alt model decât preotul din sat care era un om cumsecade. Mai târziu, am cunoscut alți oameni deosebiți din punct de vedere spiritual. Pe timpul facultății tehnice din București, încă mai trăiau o pleiadă de preoți foarte buni care veneau din vremuri interbelice.

Deși eram student la o facultate tehnică, mergeam la biserică și eram foarte apropiat de duhovnicul meu de atunci, părintele George Teodorescu. Mai trăiau și alți preoți mari pe vremea aceea în

București: Toma Chiricuță, tatăl lui Ion Chiricuță de care aminteam în pastorală din acest an, Ion Chiricuță, cel care a întemeiat Institutul de Oncologie din Cluj. Încă trăia bătrânul Chiricuță, dar după ce a ieșit din temniță a fost cam marginalizat.

La mănăstirea Cernica trăiau și acolo câțiva duhovnici buni printre care Benedict Ghiuș. În oraș trăia părintele Stoicescu, părintele Rusu. Mulți oameni deosebiți. Și nu eram student atunci la Teologie când l-am cunoscut pe părintele Dumitru Stăniloae, cel mai mare profesor al teologiei românești și pe părintele Galeriu, pe care-l știe toată lumea. De ce București? Am ales aleatoriu. Am luat, pur și simplu, ghidul de admitere, și am deschis la întâmplare și mi s-a părut că sună bine Facultatea de Construcții Căi Ferate și Poduri București, Bulevardul Lacul Tei. Da, sună boem.

Religiozitatea oamenilor

F. P.: – *De ce credeți că unii oameni nu mai văd în biserică și în preot un sprijin?*

IPS Andrei: – Chiar acum, înainte de Paște, sociologul Vasile Dâncu a făcut un sondaj de opinie și să știți că foarte multă lumea își pune nădejdea în biserică și în Dumnezeu și multă lume are preocupări religioase.

Da, însă românul are prostul obicei de a zice și de a nu face tot timpul ce zice. Datorită faptului că firea noastră omenească e slăbănogită...

F. P.: – *Ce ar trebui să facă un om aflat în impas?*

IPS Andrei: – Să nu-și piardă cumpătul. Să fie tari în credință pentru că dacă avem această stare lăuntrică, de curaj, de bărbăție duhovnicească, până la urmă vom învinge și greutatea ce ne stă în față. Totul stă în mintea și inima noastră, pentru că mintea coborându-se-n inimă, ru-

gându-se, ia legătura cu Dumnezeu, cel ce pe toate le poate rezolva.

F. P.: – *Care credeți că e cel mai mare pericol al creștinului și al creștinismului?*

IPS Andrei – Hristos rămâne același azi și ieri și-n veci. Din acest punct de vedere obiectiv nu este în pericol nici creștinul, nici creștinismul, dar pentru fiecare ins în parte cred că pericolul care-l paște este secularizarea care presupune îndepărtarea de preocupările religioase și osificarea lui interioară care atrage după sine și lipsa de bucurii. Cred că secularizarea care presupune legarea cu toate puterile de secular, de veacul acesta, fără să țină seama de cele spirituale.

Misiunea noastră să ne-o facem în spiritul rugăciunii și al preocupărilor duhovnicești. Și la catedră, profesorul își poate face misiunea în acest spirit, și inginerul la fabrică poate face lucrul acesta, și, la urma urmei, toți oamenii pentru

că atunci munca lor capătă o altă valență. Munca lor e și rugăciune.

F. P. – *Nu mai trăim vremurile din romanele lui Marin Preda când timpul avea răbdare cu oamenii. Acum, timpul aleargă într-un ritm cumplit. Care credeți că ar trebui să fie comportamentul și atitudinea unui creștin în acest veac, al XXI-lea, atât de alert?*

IPS Andrei – Da, timpul nu mai are răbdare cu noi. Pe de o parte, să fie hărnicuți și să ție pasul cu lumea. Iar, pe de altă parte, să nu intre în panică. Să-și păstreze cumpătul, echilibrul interior. Asta să facă.

F. P.: – *Și cum am putea face asta? Pentru că e greu să-ți păstrezi echilibrul interior.*

IPS Andrei: – Prin lucruri simple. Rugăciunea aceea puțintică, 5 minute dimineața, 5 minute seara, cele două ceasuri de participare duminica la Liturghie, o minimă lectură religioasă, în special din

Sfânta Scriptură și, la urma urmei, și lectură laică. Din nefericire, bieții oameni sunt totalmente cotropiți de calculator și nu mai citesc. Eu am rămas legat de lectura clasică. Da, lectura este și o terapie, sunt cărți care ne folosesc mult, chiar dacă nu sunt religioase.

Contra deznădejzii

F. P.: – *Ca fiecare om, aveți zile mai bune și zile mai proaste. Ce vă face să mergeți înainte? Vă întreb fiindcă la Cluj, în această primăvară, au fost câteva cazuri de sinucideri, majoritatea tineri.*

IPS Andrei: – Bietul om intră într-o întunecime sufletească și nu vede nicio ieșire. Ieșirea este simplă: credința, preocuparea religioasă și sprijinul care vine de la Dumnezeu, dar cu toate acestea parcă ai nevoie de cineva aproape de tine. Aproape de tine, din punct de vedere spiritual, e duhovnicul tău. Această vocație a legăturii sufletești cu preotul confesor poate nu e

prezentă la toți oamenii acum, dar ar fi de mare folos. M-am gândit la cele două fete (n.r. cele două studente din Franța) care s-au sinucis. Dacă aveau un duhovnic, și se sfătuiau cu ele atunci, chiar dacă, pe moment, nu reușea să le transmită un curaj deosebit, totuși le oprea. Și încet, încet, se rehabilitau lăuntric. Dar n-a fost nimeni lângă ele atunci, n-a fost.

Pentru cei căsătoriți, în momente din acestea, foarte dificile, soții, unul pentru altul, au nevoie de sprijin. Și trebuie reciproc să ni-l dăm ca să depășim faza. Ce mă face pe mine să merg înainte? V-am spus: preocupările duhovnicești, cuvintele bune ale duhovnicului meu. Dumnezeu grăiește, de multe ori, prin te miri cine.

Despre tineri...

F. P.: – *Tinerii sunt viitorul în orice comunitate, țară, indiferent de culoarea pielii și de continentul pe care locuiesc. Ce sfaturi le-ați*

da ca să nu facă lucruri pe care târziu le-ar regreta?

IPS Andrei: – Vreau să vă spun că am convingerea pe care nu mi-o poate lua nimeni acum: că facem prea puțin pentru tinerii noștri și pentru copiii noștri. Poate nu putem mai mult, poate nu știm mai mult. Nu e suficient să constatăm că fac cutare și cutare lucruri, că sunt avantgardişti, că sunt ştrengari, că sunt... Nu așa! Nu așa! Și părinții, și școala, și biserica, ar trebui să fie cu multă grijă față de ei. Nu totdeauna, poate niciodată, nu-s de judecat pentru că nu sunt în stare să facă mai mult, nu li se oferă posibilitate să facă mai mult. Poate ei nu pot face, atunci, mai mult. Și atunci să-i luăm așa cum sunt pentru că nu pe toți îi vom putea face perfecți, dar pe mulți. Și influența exterioară, în ce-i privește pe tineri, poate fi catastrofală, influența care vine din diverse locuri, din diverse medii. Știți, un copil ştrengar ia o florică faină și să vadă din ce-i compusă. Și rupe petală

după petală până rămâne un băț. Cam așa se întâmplă și cu viața lor, de multe ori, pentru că sunt lucruri pe care trebuie să le facem la vremea lor. Dumnezeu ne-a lăsat cu un scop. Vrerea este de a fi amabil și de a iubi, și de a fi prieteni, joviali, dar nu cred că la adolescență este vremea sexului. Vine ea pentru că fiecare lucru l-a făcut Dumnezeu cu un scop. Adevărul este că Dumnezeu i-a lăsat omului sexul ca lumea să meargă înainte. O fi și o plăcere? O fi și o plăcere, dar nu aceasta e pe primul loc. Pe primul loc e comuniunea dintre soț și soție care se concretizează în nașteri de prunci și merge societatea înainte. Părinții petrec din ce în ce mai puțin timp cu copiii lor din pricina serviciului sau a serviciilor pe care le au ca să facă bani pentru familie și să le ofere copiilor lor ceea ce ei nu au avut. Iar unii copii cresc cu televizorul. De ce credeți că ar trebui să nu uite părinții când vine vorba de copii lor? Necazul este că se interpune între ei și copii, și poate

și între soți, internetul, televizorul. Toate, obiecte reci. Orice descoperire a tehnicii poate fi extraordinară, dar poate fi și catastrofală. Și trebuie să alegi, și să alegi bine, să folosești ce-i pozitiv. Sfatul meu pentru părinții este să aibă răbdare cu copiii lor, să nu piardă din vedere că tinerii lor sunt darul lui Dumnezeu și nu e suficient să le ofere toate cele materiale dacă nu le oferă cele spirituale. Să aibă grijă și de sufletele lor. Asta e. E mare lucru ca, în momente de criză, să ai de cine te rezema.

Avort și incinerare...

F. P.: – *Să presupunem că vine la dumneavoastră o femeie care a rămas însărcinată. Nu știe ce să facă, să păstreze ori ba copilul. În mintea ei se dă o luptă, trebuie să aleagă între viață și moarte. Evident că o veți sfătui să nu avorteze, însă cum ia-ți curma calvarul prin care trece sufletul ei?*

IPS Andrei: – Absolut că o voi sfătui să păstreze copilul. Tare m-aș strădui ca

să o ajut să depășească impasul și să nu ia hotărârea catastrofală atunci pentru că nu se mai reveni. Și după aceea, Dumnezeu îi oferă și șansele de a se preocupa și de cel care vine pe lume. În cel mai rău caz, sigur că nu e de dorit, sunt și acest instituții care au grijă de copii, dar nu e de dorit. De dorit e să crească copilul lângă mămică.

F. P.: – *Care ar fi explicația biblică ca să nu alegem incinerarea? Având în vedere o decizie a Sinodului din 2012 care acceptă practica cremațiunii în cazuri speciale (când mortul a fost incinerat fără voia lui, spre exemplu), credeți că în următorii 5-10 de ani, BOR va fi mai permisiv în privința incinerării, precum e Biserica din Vest?*

IPS Andrei: – Nu suntem de acord cu incinerarea. Omul este chipul lui Dumnezeu și mi se pare că e degrandant să incinerezi pe bunicul sau pe bunicul, pe mama sau pe tata, din punct de vedere sentimental. Unde vei duce o floare? Unde te vei

reculege? La momente deosebite unde se va aduna familia? Lângă mormântul tatălui, al mamei, al bunicului, al bunicii. Acum, interpretând pur teologic, e cuvântul Scripturii, în Cartea Facerii, citim textual: „Până când te vei întoarce în pământul din care ai fost luat, căci pământ ești și în pământ te vei întoarce!”. Este cuvântul lui Dumnezeu, cum trecem noi peste el? Vedeți, la urma urmei, toate cele trei religii monoteiste n-acceptă incinerarea. Nici noi, creștinii, nici evreii, nici musulmanii. Nu locurile de înmormântare fac ca Biserica Catolică să fie tolerantă în privința incinerării, ci secularizarea. Apusul e mai secularizat. La noi nu e neapărat o problemă economică, că nu am avea unde să ne îngropăm morții. Spre exemplu, în orașele mari, și birocrăția asta ne omoară. În Someșeni (n.r. un cartier din Cluj, în partea de est, cum intri dinspre Bistrița și Baia Mare), cele două parohii vecine, Sânicoadă și Someșeni, vor să deschidă un cimitir de

13 hectare, dar până primesc toate aprobările, e așa de greu.

Ora de religie

F. P.: – *De câteva săptămâni a fost un scandal legat de ora de religie. Dumneavoastră considerați potrivite manualele de religie, așa cum sunt ele acum?*

IPS Andrei: – Manualele de religie sunt perfectibile! Tot tândăleală românească, că trebuiau făcute niște manuale bune! Dar, vedeți, nu numai cele de religie sunt făcute ca lumea. Oricum s-a schimbat programa și se fac, din nou, manuale. Să dea Dumnezeu să se facă manuale bune. Nu ăsta a fost baiul, ăsta a fost motivul ca să fie discuții contradictorii. Mă refeream și la acele exemple nepotrivite din manualele de religie. Erau acolo niște exprimări care nu erau potrivite pentru copii. Altfel trebuie pusă problema pentru copii. Sigur că nu poți schimba Scriptura, dar trebuie interpretat pozitiv pentru copii. Vă po-

vestesc o întâmplare pe care o puteți să o interpretați comic: la mănăstirea x, trec într-o zi și îl îndrept pe unul dintre călugări: „de ce sunteți așa puțini? Că aveți condiții să fiți mulți”. Și-mi răspunde: „Înalt Preasfințite, știți de ce? N-are starețul lipici, în ghilimele”. Acum, și dascălul de religie ar trebui să aibă lipici, și profesorul să aibă lipici în sensul că să intre la inima copiilor. Și preotul să aibă datul acesta ca să-i fascineze pe copii.

Catedrala Mântuirii Neamului

F. P.: – *Catedrala Mântuirii Neamului, o clădire colosală care înghite o grămadă de bani și care nu se mai termină. Este ea necesară? Este ea o prioritate pentru România zilelor noastre?*

IPS Andrei: – Este absolut necesară! Rușinea rușinilor! Noi, al doilea popor ortodox după ruși, numeric, nu avem o catedrală. Și-n sărbătorile mari, sunt întâlnirile la care ne înghesuim la bisericuța din Dea-

lul Patriarhiei. Mai nou, nu încăpem toți episcopii în altar. Parte din ei stau împreună cu credincioșii în naos. Avem nevoie de o catedrală. Toate popoarele au o catedrală reprezentativă. Rușii, după căderea comunismului, și-au refăcut Catedrala Iisus Mântuitorul. Sârbii și-au ridicat o catedrală foarte mare, Sfântul Sava. Bulgarii o au, în Sofia, catedrala Alexandr Nevski, numai noi n-avem. Numai noi, românii, nu avem o catedrală. Este o prioritate din punct de vedere spiritual. E necesară! În Apus sunt catedrale. După ce se ridică Catedrala Mântuirii Neamului, câteva sute de ani nu mai avem problema asta.

În România, orice ai face, orice nu ai face, tot se comentează. Știți povestea lui Creangă? E duhovnicească. Uite, v-o spun acum! Tata cu băiețelul duc măgărușul la târg. Băiețelul duce măgărușul de căpăstru și tata, în spatele măgărușului, îl îndemnă cu bățul. Pe drum se întâlnesc cu un târgoveț. Târgovețul zice: „Ce oameni

proști! Amândoi pe jos”. Tatăl aude și îi zice băiatului: „copile, du-te mai departe, eu mă urc pe măgar!”. Mai încolo, alt târgoveț: „ce tată fără inimă! Copilul pe jos și el pe măgar!”. Aude tatăl și îi zice băiatului: „copile, urcă-te pe măgar! Mă duc eu cu căpăstrul,.. Mai merg ce mai merg. Un alt târgoveț zice: „Ce copil needucat! Bătrânul pe jos și el pe măgar”. Și-atunci a zis tatăl: „copile, luăm măgarul în spate!”. Și după ce au luat măgarul în spate alt târgoveț a zis: ce oameni proști! Nici-cum nu-i bine.

Mesaj final

F. P.: – *Să încheiem cu un mesaj.*

IPS Andrei: – Bucurie generală pentru toți, iubire absolută pentru toți are Domnul Hristos, dar și noi trebuie să avem iubire unii pentru alții. Întotdeauna, în mod special acum, de sărbători. Și să dea Dumnezeu ca la toate mesele să fie inimi vesele și lumea să devină un pic mai bună.

MĂRTURISITOR PENTRU CAUZA CATEHIZĂRII TINERETULUI*

Părintele Profesor Ioan Bunea a fost unul dintre mărturisitorii pentru Hristos din România. Lui îi erau foarte limpezi cuvintele Mântuitorului: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri (Matei 10, 32-33).*

Și nu s-a lepădat, ci a mărturisit. După ce s-a instalat guvernul comunist în România, în 1948, a fost scoasă Religia din școală.

* În revista *Renașterea*, nr. 7, iulie / 2015, p. 1.

„Omul nou” trebuia format fără credință și fără Dumnezeu. Or, ora de Religie era totalmente potrivnică acestui deziderat. Așa că au măturat-o din învățământul public.

În această situație, cei mai conștienți slujitori ai Bisericii, dându-și seama ce se întâmplă, au căutat mijloacele prin care, măcar în parte, să se facă educația religioasă a copiilor și a tinerilor. Și mijlocul cel mai potrivit era catehizația. Această catehizație, atât cât s-a putut, au făcut-o preoții mai curajoși și râvnitori, la biserică.

În Cluj, profesor distins și bun teolog, a fost Părintele Ioan Bunea. Pe el l-a solicitat Părintele Vicar, profesorul Liviu Galaction Munteanu, să alcătuiască o programă de catehizare. Această programă avea menirea să îi ajute pe preoți să facă în biserică o catehizație coerentă, atât cât era posibil. Alcătuirea ei fusese hotărâtă într-o întrunire a Consiliului Eparhial din 1958.

Urmarea? Părinții profesori Liviu Galaction Munteanu și Ioan Bunea a fost închiși, făcând ani grei de temniță, primul dintre ei murind acolo, iar cel de-al doilea ieșind în 1964 cu sănătatea zdruncinată. Se demonstra încă o dată perfidia ideologică a sistemului care, pe de o parte, clama libertatea religioasă, iar, pe de altă parte, restrângea la maximum drepturile oamenilor de a-și educa copiii după propriile lor convingeri.

Oamenii aceștia care au suferit pentru o cauză merită toată prețuirea și cinstirea noastră. Acesta este motivul pentru care ne-am hotărât ca „Centrul pentru Tineret” din Sângeorz-Băi să poarte numele „Ioan Bunea”. Peste ani, considerăm că acest lucru va constitui o mică reparație morală pentru un om mare.

Rămâi stupefiat cum, după ce România a trecut prin această experiență amară, mai sunt oameni care ar dori scoasă educația religioasă din școală. Pentru

această educație au suferit oameni de excepție ca Părintele Ioan Bunea, iar alții, ca Părintele Liviu Galaction Munteanu, au murit în temniță.

În acele momente grele Părintele Ioan Bunea și familia dânsului se considerau părăsiți de toată lumea, inclusiv de Arhiepiscopul Teofil. Adevărul este că Arhiepiscopul Teofil a intervenit la Patriarhul Justinian, lucru pe care poate că Părintele Ioan Bunea nu l-a știut niciodată. De ceea, în amintirile sale, găsim și unde de reproș.

Pe data de 30 iulie 1959, în scrisoarea pe care i-o trimitea Patriarhului Justinian, cu referire la Părinții Liviu Galaction Munteanu și Ioan Bunea, Arhiepiscopul Teofil scria: *Aș fi deosebit de fericit ca odată ajuns acest caz la Procuratura Generală, cu sprijinul Preafericirii Voastre, să fie înțeles pe deplin faptul că Preoții Munteanu și Bunea au avut intenții curate de servire a Bisericii Ortodoxe Române care, față de regimul democrat popu-*

lar din patria noastră, se comportă cu loialitate și atașament”¹.

Ce a făcut Patriarhul Iustinian nu mai știm, mai mult ca sigur că a intervenit, dar stăpânirea avea urechile surde când era vorba de glasul Bisericii. Și cine era ascultat atunci când, pentru lucruri neînsemnate care nu plăceau puterii, făceai ani de temniță?

Părintele Ioan Bunea a fost arestat în 1959, rămânând în închisoare cinci ani de zile. A muncit în condiții inumane la canalul Dunăre – Marea Neagră și-n alte penitenciare. A fost eliberat în 1964 rămânând marcat de chinurile din temniță, dar reluându-și activitatea atât ca preot, cât și ca dascăl.

Pe lângă faptul că a fost un dascăl de excepție, a fost și un mare predicator. Ne-a lăsat predici la duminici și sărbători, la botez, cununie și înmormântare. Iar ca teolog în domeniul sistematic ne-a pus la

¹ AAC, Dosar 6/1959, vol. II, nr. 5642/959.

îndemână „Din galeria marilor converțiți”, „Fenomenologia conștiinței morale”, „Psihologia rugăciunii” și alte lucrări. Și-a iubit și țara, mărturie fiind cartea „Frăția credinței și frăția națională”. Sunt multe alte lucrări rămase de la el.

A trecut la Domnul pe 6 iulie 1990 și, iată, că exact după 25 de ani se inaugurează „Centrul Misionar pentru Tineret Ioan Bunea”, lângă biserica pe care a ctitorit-o cu mulți ani în urmă. Încă o dată realizăm că lucrurile nu sunt întâmplătoare.

Atunci, în iulie 1990, ca episcop tânăr, participam la înmormântarea lui, în Lunca Arieșului. Iar acum, ca Arhiepiscop și Mitropolit matur, particip la inaugurarea acestui așezământ foarte important care îi poartă numele. Să dea Dumnezeu ca tinerii noștri, privindu-și cu atenție înaintașii, să le urmeze credința și demnitatea!

GRIJA EPISCOPULUI PENTRU TINERET*

Episcopul, supraveghetor, păstor și cârmuitor al Eparhiei

Cuvântul episcop vine din grecescul *επίσκοπος* și înseamnă „supraveghetor”. El este supraveghetorul, păstorul și cârmuitorul Bisericii locale, al Eparhiei, având în grijă clerul și credincioșii unui ținut, mănăstirile, bisericile și așezămintele bisericești dintr-o regiune.

Episcopul este „slujitorul din treapta superioară a ierarhiei bisericești, ales și trimis prin

* În revista *Tabor*, nr. 8, noiembrie / 2011, pp. 19-23.

hirotonie să exercite rolul de arhiereu al adunării euharistice, de învățător al Evangheliei și de coordonator al slujirilor și harismelor în Biserica locală”¹.

Denumirea era dată la început și preoților care conduceau câte o comunitate sau parohie, cea mai mică unitate organizată a Bisericii. De fapt, preotul este episcopul parohiei sale, reprezentându-l pe episcopul care l-a hirotonit și i-a încredințat conducerea parohiei în care l-a trimis².

Domnul Hristos, ca unicul Preot deplin, este izvorul întregii preoții văzute. „*Episcopul, după Părintele Stăniloae, este reprezentantul deplin al lui Hristos, Arhiereul unic și unificator*”³. El este capul Bisericii locale. Și, continuându-și gândul, părintele ne spu-

¹ PR. PROF. DR. ION BRIA, *Dicționar de teologie ortodoxă*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1981, p. 148.

² PR. DR. IOAN MIRCEA, *Dicționar al Noului Testament*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1984, p. 137.

³ *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, 3, E.I.B.M.B.O.R., București, 1978, p. 149.

ne că „întrucât Biserica este în chip nevăzut în Hristos, ea este în chip văzut în episcop, organul Lui plenar”⁴. Fără episcop nu poate exista Biserica. „*Episcopus in Ecclesia et Ecclesia in Episcopus*”⁵.

Sfântul Ignatie Teoforul, gândindu-se la rolul imens al episcopului în Biserică, îi îndemna pe credincioși: „*Cu toții urmați pe episcop, după cum urmează Iisus Hristos pe Tatăl ... Unde se vede episcopul, acolo să fie și mulțimea credincioșilor, după cum unde este Iisus Hristos, acolo este Biserica universală*”⁶.

Și cum, de obicei, oamenii sunt pragmatici, motiva așa ascultarea față de episcop: „*Ascultați pe episcop ca și Dumnezeu să vă asculte pe voi. Sufletul meu îmi pun pentru cei care se supun episcopului, preoților, diaconilor*”⁷.

Comunitatea locală nu se poate recunoaște ca Biserică fără episcop, care este chipul lui

⁴ *Ibidem*, p. 150.

⁵ SFÂNTUL CIPRIAN, *Ep.* 66, 8.

⁶ P.S.B., 1, E.I.B.M.B.O.R., București, 1979, p. 184.

⁷ *Ibidem*, p. 189.

Hristos. Autoritatea episcopului în conducerea Bisericii locale este una de natură harismatică (*Efeseni* 4, 11). Slujirea episcopului are un rol eclezial, el fiind obligat să se ocupe în întreaga sa misiune de sacerdot, păstor și învățător, atât de tineri, cât și de bătrâni.

*„Prin episcop curg toate harurile tainelor într-o eparhie și el supraveghează propovăduirea învățăturii corecte în eparhia sa. Preoții primesc de la el, prin hirotonie, puterea de a săvârși Tai-
nele rezervate lor și pe aceea de a propovădui și de a conduce sufletele spre mântuire”⁸.*

Grija episcopului pentru toată turma și, în special, pentru tineri o exprimă cu litere de foc Sfântul Apostol Pavel: *„Luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu scump sângele Său”* (*Fapte* 20, 28).

El trebuie să fie conștient de responsabilitatea extraordinară a misiunii lui. *„El trebu-*

⁸ *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. 2, Renașterea, Cluj-Napoca, 2005, p. 170.

ie să fie copleșit mai mult decât orice om de faptul că fiind prin sine om pieritor ca oricare altul, sau poate mai slab ca mulți alții, prin el se săvârșește cea mai deplină lucrare mântuitoare a lui Hristos. El trebuie să fie copleșit de răspunderea ce apasă pe umerii lui pentru Biserică”⁹.

Pe tânărul episcop Timotei, Sfântul Apostol Pavel îl sfătuia cu părintească dragoste: „Pe cel bătrân să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca un părinte; pe cei tineri, ca pe frați; pe femeile bătrâne îndeamnă-le ca pe niște mame, pe cele tinere ca pe surori” (1 Timotei 5, 1-2).

Ioannis Zizioulas consideră că „misiunea esențială a episcopului în Biserica Ortodoxă este de a prezida adunarea euharistică. Toate elementele liturgice și canonice ale hirotoniei lui presupun situația din primele veacuri, când în fiecare adunare euharistică se afla un episcop”¹⁰.

⁹ PR. PROF. DR. DUMITRU STĂNILOAE, *op. cit.*, p. 151.

¹⁰ IOANNIS ZIZIOULAS, *Ființa Ecclesială*, Editura Bizantină, București, 1996, p. 254.

Episcopul are grijă de toate categoriile de vârstă, fără a ține seama de starea materială sau de pregătirea intelectuală

Încă din Biserica primară episcopii purtau de grijă tuturor categoriilor de oameni. Sfântul Ignatie Teoforul îl sfătua pe Policarp, episcopul Smirnei, să aibă grijă de tineri și nu numai de cei cuminiți, ci și de cei zvăpăiați. *„Dacă iubești pe ucenicii cei buni, n-ai niciun merit; mai mult supuneți-i cu blândețe pe cei mai molipsiți. Nu orice rană se vindecă cu același plasture”*¹¹.

Apoi îl îndemna să aibă grijă de văduve și de sclavi. *„Să nu fie neglijate văduvele! După Domnul, fii tu îngrijitorul lor! ... nu disprețuiți pe sclavi și pe slave, dar nici ei să nu se mândrească”*¹².

Sfântul Grigore cel Mare, în *„Cartea regulii pastorale”* pe care a scris-o pentru Ioan,

¹¹ P.S.B. nr. 1, E.I.B.M.B.O.R., București, 1979, p. 187.

¹² *Ibidem*, p. 188.

episcopul de Ravenna, sublinia cu tărie faptul că întâistătorul, care e dator să învețe și să povățuiască, prin viața lui, trebuie să fie exemplu: *„Josniciile lucrărilor pământeste nu mai sunt parte pentru acela care se dăruiește predicării lucrurilor cerești. Căci acela care se folosește de predicarea celor cerești, e ca și cum ar sta pe culmile cele mai înalte, atrăgând în felul acesta cu atât mai ușor la desăvârșire pe supușii săi, cu cât le va da o dovadă concretă că el se află în culmea desăvârșirii”*¹³.

Episcopul trebuie să știe cum să se adreseze săracilor și cum bogaților: *„Este un fel de predică pentru cei bogați și alta pentru cei săraci. Săracilor trebuie să le găsim limbajul de a le vărsa mângâiere în suferință. Bogaților, în schimb, le va fi mai de folos un cuvânt de temere împotri-va mândriei celei primejdioase”*¹⁴.

Sfântul Grigore cel Mare nu s-a sfiit să abordeze și un subiect sensibil, și anume: pă-

¹³ SFÂNTUL GRIGORE CEL MARE, *Cartea regulei pastorale*, Sibiu, 1987, p. 51.

¹⁴ *Ibidem*.

torirea celor care sunt la conducere. „Conducătorii trebuie să știe, spune Sfântul Grigore cel Mare, că ori de câte ori săvârșesc ceea ce este rău, prin neorânduială, de atâtea ori se fac vinovați morții, fiindcă dau pildă de pierzanie și smintea-lă celor supuși”¹⁵. Parcă intuia că vor veni vremuri, cum spune avva Pamvo, când „episcopii se vor sfii de fețele celor puternici, judecând judecări cu daruri, nepărtinind pe cel sărac la judecată, necăjind pe văduve și pe sărmani chinându-i”¹⁶.

Afirmația aceasta este spusă pe un ton patetic, ducându-ne cu gândul la Proorocul Iezechiel: „De voi aduce sabie asupra unei țări și poporul țării aceleia va lua din mijlocul său un om și îl va pune străjer și el, văzând sabia venind împotriva țării, va trâmbița din trâmbiță și va vesti poporul; de va auzi cineva sunetul trâmbiței, dar nu se va păzi, când va veni sabia și-l va prinde, sângele aceluia va fi asupra capului său. Pentru că a auzit glasul trâmbiței și nu s-a păzit, sângele

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ IEROMONAH TIHON, *Arhiereul*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004, p. 204.

lui va fi asupra lui; iar cel ce se va păzi își va scăpa viața sa. Dacă însă străjerul a văzut sabia venind și nu a sunat din trâmbiță și poporul n-a fost vestit și va veni sabia și va ridica viața cuiva, acela a fost răpit pentru păcatele lui, dar sângele lui îl voi cere din mâna străjerului” (Iezechiel 33, 2-6).

Se tipărea la Timișoara, în anul 2004, un roman tradus din rusă și care se intitula *Arhiereul*. Nu rezum conținutul lui, spun doar că este vorba de un episcop ortodox râvnitor pentru mântuirea turmei lui. Concluzia cărții este că „*lupta trebuie să fie dusă neîncetat. Duhul pământului îl cheamă pe om mereu înapoi, în jos. Pământul i-a servit odată leagăn omului ... Și dorm mulți dintre noi, oploșindu-se cât mai comod. Dorm de dimineața până seara și decuseară până dimineața. E nevoie să-i trezești neîncetat și nu trebuie să te intimidezi, dacă cineva, somnoros îți va flutura pumnul sub nas*”¹⁷.

Nu-i deloc ușoară misiunea episcopului în vremurile noastre. În meditațiile sale, Profesorul Tudor Popescu, referindu-se la

¹⁷ *Ibidem*.

anul 1957, și cu atât mai mult astăzi, scria că „în clipele acestea în care noi stăm aici, într-un locaș sfânt și vorbim lucruri duhovnicești, se întâmplă chiar acum fapte nelegiute sau nefericite, se săvârșesc păcate grele, se moare, se pierd și se osândesc suflete omenești și aceasta trebuie să ne doară”¹⁸. Și ne doare de toți și de toate, dar mai ales de tineri.

Cu gândul la viitorul Bisericii, episcopul are o grijă specială față de tineri, în general, și față de tinerii teologi, în special

Nu este nevoie de o mare analiză a felului în care omul vremurilor noastre își trăiește viața pentru a-ți da seama că acesta este din ce în ce mai secularizat și lipsit de înalte preocupări spirituale. Și, în special, tinerețutul „crește fără îngrijirea cuvenită, ca și copacii sălbatici, pe care nimeni nu-i plantează, nu-i udă, nu-i altoiește și nu-i face să crească drepti.

¹⁸ TUDOR POPESCU, „Îndrumări pentru preoți”, în *Îndrumătorul Pastoral XVII*, Alba Iulia, 1993, p. 44.

*Moravurile și obiceiurile sălbatice și nestăpânite cuceresc lumea, orașele mari și mici; toate casele și pe toți oamenii ale căror trupuri și suflete se irosesc într-o totală zăpăceală*¹⁹. În fața acestei situații, chiar dacă sunt și excepții pozitive, episcopul este chemat să acționeze. Fiind conștient că tinerii aceștia, cumiși sau zvăpăiați, constituie Biserica de mâine, se va ocupa de ei. „A educa tineretul cu prevedere, spune Jan Amos Comenius, înseamnă a îngriji dinainte ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunile lumii și ca semințele împlântate în ei să ajungă să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu și a feluritelor sale zămisliri și astfel să se obișnuiască să vadă lumea prin lumina lui Dumnezeu, să iubească și să cinstească pe Părintele luminilor, mai presus de orice”²⁰.

¹⁹ JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 15.

²⁰ *Ibidem*, p. 14.

De fapt, încă Înțeleptul Solomon ne în-deamnă: „*Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea*” (Pilde 21,6). În virtutea acestei convingeri, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe, au pus în lucrare proiectele „*Hristos împărtășit copiilor*”, „*Alege școala*” și multe alte programe educative. Dacă e să ne gândim la competițiile dintre tineri pe diverse teme religioase, la taberele pentru tineret, la grija față de „*Liga tinerilor ortodocși*”, față de „*Asociația tinerilor studenți ortodocși*”, la organizarea orei de religie în școlile publice, la școlile confesionale, la centrele catehetice și la multe altele.

Trebuie să recunoaștem însă că o implicare și mai mare ar fi necesară. Altfel, un procent mare de tineri botezați rămân pe dinafară. Și rezultatul nu poate fi unul pozitiv. Întrebându-se retoric același autor clasic își dă și răspunsul: „*Ce sunt cei bogați*

fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur?”²¹

Dacă la începutul secolului XX Octavian Goga, cu sufletul plin de amărăciune, își punea întrebarea: care-i educația religioasă a inteligenței românești ce-i formează pe tineri? Cu atât mai mult trebuie s-o facem noi acum: „Și acum, iartă-mă și nu te supăra pe mine, dacă fără a-ți cere un răspuns stau și mă întreb, care-i credința dumneata, mult lăudat intelectual al nației mele? Când ai pornit de acolo, din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală mai ziceai «Tatăl nostru», seara și visai cu iele și pricolici. Duceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar ți s-a risipit moștenirea asta. S-a

²¹ *Ibidem*, p. 34.

spulberat zi de zi și s-a fărâmițat în calea ta. Și fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare și atât de nebăgată în seamă a vremii noastre frământată de patimi mici: educația religioasă a cărturimii noastre. Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-l învețe credința lui Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvinteze acolo în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem... ”²²

Omul ca să devină „om” trebuie format; trebuie format duhovnicește și educat civic. Pentru că „lucrurile pe care copiii mici și mari încep să le miște, să le vadă, să le audă, să vorbească despre ele și să le facă, constituie temelia pentru tot ceea ce urmează în întreaga viață”²³.

²² OCTAVIAN GOGA, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

²³ JAN AMOS COMENIUS, *Pampaedia*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 12.

Pe tinerii noștri nu-i putem scoate din lumea postmodernă în care trăim, ci trebuie să-i învățăm ca folosindu-se de toate facilitățile veacului să fie selectivi. Așa-i educa Sfântul Vasile cel Mare pe tineri să fie ca albina care culege doar ce-i bun din flori: „*Acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsec în florile peste care se așează ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere*”²⁴.

Orice generație se configurează în jurul unui ideal. Generațiile trecute au fost animate de câte un ideal. În vremurile acestea, în care tranziția parcă nu se mai termină, ne punem întrebarea dacă tinerele generații mai au un ideal? Dacă nu-l pot desluși, ci orbecăiesc prin ceață cine li-l poate arăta? Firesc ar fi ca noi. Dar noi îl știm? Nu mă refer la idealul ultim, care-i mântuirea, ci la

²⁴ SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Către tineri*, P. S. B. 17, E.I.B.M.O.B.O.R., București, 1986, p. 569.

idealul terestru al tinerelor generații; generații cărora nu li se poate oferi loc de muncă și se risipesc pe toate meridianele globului. Din fericire și în diaspora avem vlădici și preoți care să se ocupe de tineri.

Iar în ceea ce privește formarea tinerilor teologi, cred că grija episcopilor trebuie să fie mult mai mare. În perioada interbelică Părintele Toma Chiricuță își îndrepta ruga către Sfântul Sinod: *„Preasfințiților Episcopi, conducători ai Bisericii! Dați-ne, cu orice preț, preoții care îi trebuie cazului de față! Îndreptați-vă toată luarea aminte spre pepinierele de preoți: Seminariile și Facultățile de Teologie! Faceți, cu orice jertfă, ca acolo să pătrundă un duh nou și o orientare nouă! Pentru ca să se nască, din acest duh și din această orientare, preoțimea care ne trebuie: preoțimea cea nouă”*²⁵.

Și cu toată grija noastră realismul ne cere să recunoaștem că mulți dintre tinerii

²⁵ PR. TOMA CHIRICHUȚĂ, „Chemare către episcopi”, *Fântâna darurilor*, anul VI, nr. 7, p. 180.

noii generații deși sunt creștini „*au cugetarea păgână. Simțirea robită de porniri, care adesea te înspăimântă. Iar conținutul acțiunilor, al celor ce se consumă ziua, și mai ales al celor de noapte, evoluează spre păcat*”²⁶.

Ce-i de făcut? Cu tot efortul ce se cere să-i aducem pe tineri la Biserică și la Dumnezeu. Să le stârnim interesul pentru o viață morală. Cât putem să contracarăm influența distrugătoare ce o au asupra lor site-urile imorale. Să-i reconectăm la tradițiile sănătoase ale trecutului nostru creștin.

Să le sădim în suflet, ținând seama de entuziasmul vârstei lor, dorința de a trăi cu eroism idealul creștin. Să-i facem să-și însușească dorința de a nu-și trăda obârșia. Să-i facem să realizeze faptul că Dumnezeu le plimbă viața printre flăcări iar „*Biserica re-azemă drumurile pe troițe*”²⁷ tocmai pentru a-i

²⁶ *Ibidem*, anul I, nr. 8, octombrie 1929, p. 318.

²⁷ IOAN SUCIU, *Eroism*, Alba Iulia, 2002, p.10.

molipsi de viața eroică a Celui ce atârnă pe ele.

Și, mulți dintre ei, vor înțelege că Dumnezeu îi cheamă la o viață eroică, vrednică de numele lor de creștini și de români.

**ÎNTR-O LUME ÎN CONTINUĂ
SCHIMBARE, BISERICA TREBUIE
SĂ-ȘI CONCENTREZE
ATENȚIA, CU PREDILECȚIE,
ASUPRA CREDINCIOȘILOR DE
MÂINE: ELEVII ȘI STUDENȚII***

*Educația religioasă este determinantă
pentru viitorul societății*

Anul 2015 a fost dedicat de către Sfântul Sinod „Misiunii parohiei și mănăstirii astăzi precum și Sfântului Ioan Gură de Aur și marilor păstori de suflete din eparhii”. Toți marii păstori de suflete, marii părinți duhovnicești, au realizat cât

* În revista *Tabor*, nr. 12, decembrie / 2015, pp. 5-11.

de importantă este educația religioasă pentru tineri.

Înțeleptul Solomon ne îndeamnă să-l deprindem pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă și chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea (*Pilde 22, 6*). Ce să mai spunem de Mântuitorul, Dascălul absolut? Pe contemporanii Săi, și pe noi pe toți, îi învăța ca *Unul care are putere, iar nu cum îi învățau cărturarii lor (Matei 7, 29)*.

Sfântul Ioan Gură de Aur, pomenit în mod deosebit anul acesta, constata existența pe vremea lui a unei metehne care este mult mai prezentă astăzi. Părinții se preocupau de viitorul material al copiilor lor, dar le neglijau totalmente sufletul. *Mulți părinți ca să dăruiască fiului lor un cal frumos, o casă luxoasă, o moșie bogată, fac orice și pun toate în lucrare. Dar ca sufletul să fie virtuos și să fie aplecați spre pietate, la acestea nu dau nici o însemnătate... La ceea ce trebuie, așadar, să ținem noi, nu-i a face pe copiii noștri bogați în bani, în aur, în prisosințe de acest soi, ci trebuie așa să*

*facem ca ei să fie bogați mai presus de toate în pietate, în înțelepciune și-n comori de virtute*¹. Potentații de astăzi în locul calului le cumără o mașină, dar celelalte rămân identice.

Marele pedagog clasic Jan Amos Comenius, citându-l pe Melanchton, scrie că *a forma corect tineretul valorează mai mult decât a cuceri Troia*². El este și pragmatic: *ce dar mai mare și mai bun putem aduce societății decât să învățăm și să cultivăm tineretul? Mai ales când, față de moravurile timpului nostru, el a decăzut într-atâta încât trebuie frânat și constrâns prin acțiunile tuturor*³. El va și menționa ce înțelege prin educarea tineretului: *a educa tineretul cu prevedere înseamnă a te îngriji dinainte ca sufletele lor să fie ferite de stricăciunea lumii și ca semințele onestității împlântate în ei să ajungă*

¹ AL. LASCAROV MOLDOVEANU, *Tălmăciri alese din Sf. Ioan Gură de Aur*, Tipografia Cugetarea, București, 1937, p. 18.

² JAN AMOS COMENIUS, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 7.

³ *Ibidem*.

să încolțească fericit, prin neîncetate îndemnuri și exemple, apoi ca mințile lor să fie pătrunse de cunoașterea adevărată a lui Dumnezeu și a feluritelor Sale zămisliri și astfel să se obișnuiască să vadă lumea prin lumina lui Dumnezeu, să iubească și să cinstească pe Părintele luminilor, mai presus de orice⁴.

Dacă cei responsabili cu formarea tinerilor nu-și fac această nobilă misiune rezultatele se văd peste tot. *Tineretul crește fără îngrijirea cuvenită, ca și copacii sălbatici pe care nimeni nu-i plantează, nu-i udă, nu-i altoiește și nu-i face să crească drept. Iată cum moravurile și obiceiurile sălbatice și nestăpânite cuceresc lumea, orașele mari și mici, toate casele și pe toți oamenii ale căror trupuri și suflete se irosesc într-o totală zăpăceală⁵.*

Concluzia pe care o trage este că omul ca să fie om trebuie format. Și ca să fie convingător folosește câteva metafore tari: *ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște*

⁴ *Ibidem*, p. 14.

⁵ *Ibidem*, p. 15.

porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși, condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva, o sabie de plumb într-o teacă de aur⁶.

În vremurile moderne și postmoderne au apărut voci care nu sunt de acord cu educația religioasă a tinerilor. O motivație a acestora este că n-ar fi respectată libertatea de conștiință a copiilor. Ne mai pomenind de faptul că educația religioasă a copiilor le oferă acestora premisa de a avea o viață spirituală normală și de a se apropia de Dumnezeu, care nu este un mit, ci cea mai evidentă realitate, subliniem faptul că, la maturitate, aceștia pot liber să opteze pentru o viață religioasă sau nu.

Se știe că-n majoritatea țărilor europene se face educație religioasă în școlile publice. La noi doar perioada comunistă a produs o sincopă și, înspre marea noastră uimire,

⁶ *Ibidem*, p. 34

acum, în această libertate, s-au ridicat câteva voci care au sesizat Curtea Constituțională că n-ar fi constituțional articolul 18, aliniatul 2 din Legea nr. 1/2011, care prevedea că cei ce nu vor să facă Religie trebuie să facă cerere. Emil Moise, că acesta este numele contestatarului, pretinde ca cei ce vor să facă Religie trebuie să solicite acest lucru în scris.

Spre marea noastră bucurie, părinții din România, într-o majoritate covârșitoare, au optat pentru ora de Religie. O seamă de părinți râvnitori s-au asociat în organizația „Părinți pentru ora de Religie”, făcând lobby pentru această modalitate de a-i educa pe tineri. Educația religioasă, pe lângă faptul că-i ajută pe copii să se formeze integral, îi face conștienți de spiritualitatea acestui neam.

Nu numai copiii din România se formează deplin studiind Religia, ci și copiii din întreaga Europă care-și are rădăcini creștine. Și excepțiile superlaicizate, credem

noi, că regretă această hotărâre de a renunța la ora de Religie. Franța de exemplu. Filozoful, pedagogul și eseistul Vasile Bănci-lă, militează pentru „Formația religioasă a învățătorului”⁷, nu numai a profesorului de Religie. Și dă ca exemplu negativ tocmai Franța. Era în Paris și a asistat la sărbătoarea de Crăciun a unei școli: *Spirit lumesc, spirit de salon, în programul serbării, atitudine strict reglementară, rece, din partea învățătorilor. Sutele de copilași, ca o brazdă de floricele umane, așteptau o grijă mai intimă, mai părintească, publicul aștepta cu tremur o emoție mai înaltă. Nimic din toate acestea, căci în școala de acolo nu e Religie, căci învățătorii de pe acele strălucite meleaguri se mediocrizează în lipsa lui Dumnezeu. În schimb, când, la aceea serbare, a intrat preotul de la biserică din apropiere, preotul cu care unii dintre copii învățau catehismul, a fost o animație subită, o bucurie care satură sufletul, o*

⁷ În revista *Fântâna Darurilor*, București, anul II, Nr. 3, 1930, p. 100.

*ciripeală bogată de fericire din partea poporului de omuleți, care înduioșa și dădea de gândit*⁸.

Făcând un arc peste timp și observând astăzi civilizația europeană confruntându-se cu fundamentalisme și extremisme pe care nu le merită, realizăm cât de importantă ar fi educația spirituală a europenilor și ce valoare colosală au rădăcinile lor creștine. Pornind de la această realitate Vasile Băncilă va argumenta, în fața unora ce doresc scoaterea Religiei din școală, marea ei necesitate. *Unul din fundamentele educației, mai ales în școala primară, este învățământul religios. Sub acest raport, necesitatea formației religioase a învățătorului e mai mult decât elocventă. Copilului trebuie să i se dea religie. Aceasta e o datorie capitală față de sufletul lui și față de sufletul adultului care va fi. E o grozavă încălcare a drepturilor ființei omenești din partea acelor care țin copiii departe de Dumnezeu, fie că fac acesta în familie, fie că scot religia din școala primară. Să zicem că sunt liberi adulții să creadă ce vor: dar*

⁸ *Ibidem.*

n-au dreptul să distrugă în copil posibilitățile de a trăi, acum și mai târziu, religia. Acesta e o tiranie, care le întrece pe toate celelalte. Trebuie să i se lase copilului însuși posibilitatea să hotărască mai târziu ce atitudine va avea față de Dumnezeu, dacă e vorba să discutăm în logica libertară. Dar tocmai aici e punctul cel mai interesant: Vorbind în general, un copil ce a primit educație religioasă, poate deveni mai târziu necredincios; dar unul ce n-a primit această educație religioasă, nu mai poate deveni, în vârsta matură un om religios. Numai în cazul vocațiilor religioase excepționale se întâmplă convertiri⁹.

Apoi Vasile Băncilă subliniază faptul că ora de Religie, pe lângă faptul că-l educă religios pe copil, îi oferă o educație generală sănătoasă. Fără studiul Religiei tânărul n-are o cultură generală temeinică. *Afară de aceasta, zice autorul, copiilor le mai trebuie educație religioasă și fiindcă religia e o pârghie de neînlocuit pentru a face educația în general a*

⁹ În *Fântâna Darurilor*, anul II, nr. 4, Aprilie, 1930, p. 152.

*unui om. Educația morală și socială a copilului găesc în religie cel mai prețios sprijin*¹⁰.

Un alt filozof foarte cunoscut, Petre Țuțea, spune că omul needucat religios, fără credință, este un handicapat. *Fără Dumnezeu, fără credință, omul devine un animal rațional care vine de nicăieri și merge spre nicăieri*¹¹.

S-ar putea aduce multe alte exemple din care reiese că educația religioasă este necesară pentru formarea integrală a omului de mâine, creștinului Bisericii noastre din vremurile viitoare.

2. Trei instituții îi formează pe tineri: familia, Biserica și școala

Totul începe în familie. Aici e mediul în care se formează viitorul om. Părinții au o responsabilitate deosebită în ce privește devenirea copiilor lor. Sfântul Apostol Pavel e

¹⁰ *Ibidem*, p. 153

¹¹ PETRE ȚUȚEA, *Între Dumnezeu și neamul meu*, Editura Anastasia, București, 1992, p. 64.

clar în acest sens: *Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de casnicii săi, s-a lepădat de credință și este mai rău decât un necredincios (1 Timotei 5, 8).*

Vestitul pedagog Johann Heinrich Pestalozzi scrie o carte întreagă intitulată: „Cum își învață Gertruda copiii”. Rolul mamei în formarea copiilor este esențial. Și o spune din propria-i experiență. *Mama l-a învățat la sânul ei să gângurească numele lui Dumnezeu¹². Mama are credibilitate pentru copilul ei. Am crezut în mama mea; inima ei mi-a arătat pe Dumnezeu. Dumnezeu este Dumnezeul inimii mele, Dumnezeul inimii ei. Nu cunosc alt Dumnezeu. Dumnezeul creierului meu e o himeră; nu cunosc alt Dumnezeu decât pe Dumnezeul inimii mele și mă simt om numai în credința pe care o am în Dumnezeul inimii mele. Dumnezeul minții mele este un Dumnezeu fals, mă pierd adorându-L; Dumnezeul inimii mele*

¹² I. H. PESTALOZZI, *Cum își învață Gertruda copii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 13

este Dumnezeuul meu, mă încred în dragostea Lui. Mamă, mamă, tu mi-ai arătat pe Dumnezeu în învățăturile tale și eu L-am găsit în supunerea mea față de tine¹³.

În beletristica noastră clasică foarte mulți autori subliniază rolul pe care părinții, în special mamele, îl au în formarea copiilor. Îl auzim pe Creangă, cu neîntrecutul talent de povestitor: *Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cât mi-aduc aminte, și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat când îi sugream țâța cea dulce și mă alintam la sânu-i, gângurind și uitându-mă în ochi-i cu drag! Și sânge din sângele ei și carne din carnea ei am împrumutat și a vorbi de la dânsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu, când vine vremea de a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău¹⁴.*

Nu numai mamele, ci și tații, familia întreagă, au mare responsabilitate față de copiii lor, față de viitorul societății. Unul dintre

¹³ *Ibidem*, p. 133

¹⁴ ION CREANGĂ, *Povești, amintiri, povestiri*, Editura Eminescu, București, 1980, p. 171.

entuziaștii acestui neam, Ioan Alexandru, de la a cărui moarte se împlinesc 15 ani, spunea: *Familia, iată un loc al practicării înainte de toate a tuturor virtuților, a desăvârșirii morale. Cum ești în familia ta, cum te porți cu cele intime ale tale în gândul și faptele tale controlate de conștiința ta și de ochii celor apropiați ție, te vei purta și cu ceilalți semenii ai tăi... Acolo unde nu-i rânduială, unde nu-i armonia iubirii și a sacrificiului de sine nu-i este dat unui copil să viețuiască*¹⁵.

Familia creștină este temelia unei Patrii, pentru că aici se nasc și se educă prunci. Și lucrarea aceasta nobilă n-o face numai mama, ci și tata. *Mi-e gândul acum la casele pline de copiii din toată țara, la ceasul sfânt de seară când tatăl, întors ostenit de la lucru din câmp sau din fabrică, împarte la lumina lămpii, pâine pruncilor, pâine însoțită de cuvânt rar, plin de iubire și nădăjduire pe acest pământ românesc al părinților noștri*¹⁶.

¹⁵ IOAN ALEXANDRU, *Iubirea de Patrie*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 94.

¹⁶ *Ibidem*.

Ioan Alexandru având și darul poeziei, realizând rolul esențial pe care-l au părinții în educație va sublinia lucrul acesta în poemul „Casa părintească”: *Sfânt obicei, părinții din părinți/O mână sapă alta se închină/ Și Domnul picură din mila lui/Ulei în graiul lămpii pe colină*¹⁷.

Din nefericire, în lumea noastră post-modernă, foarte mulți oameni nu mai văd așa familia. Preafericitul Părinte Patriarh Daniel în 2001 sublinia faptul că *totdeauna au existat crize în familie. Astăzi, însă, familia naturală, tradițională, se află în criză, în mutație spre un viitor confuz și încet, în toată Europa, astfel încât criza familiei este percepută ca simptom al civilizației occidentale, o criză a societății contemporane însăși*¹⁸. Nu lasă însă problema nerezolvată, pentru că noi creștinii nu ne putem pierde optimismul, ci vede ieșirea

¹⁷ IOAN ALEXANDRU, *Pământ Transfigurat*, Editura Minerva, București, 1982, p. 165.

¹⁸ *Familia și Viața la începutul unui nou mileniu creștin*, București, 2001, p. 33.

din criză printr-o colaborare a familiei cu Biserica. Trebuie cultivată sfințenia familiei. Trebuie cultivată legătura *între taina familiei și taina Bisericii, între taina copilului și taina persoanei, de vreme ce, pentru a fi Om adevărat, Dumnezeu-Fiul S-a născut din femeie și a intrat în istorie ca și copil*¹⁹.

Iar Biserica trebuie să vină în întâmpinarea familiei, conlucrând la educarea copiilor. E de mare importanță catehizarea acestora, începând de la grădiniță și până la nivelul studiilor superioare. Școala își va face și ea misiunea ei, dar, cu gândul că în școală se face ora de Religie, nu se poate renunța de la catehizarea de la biserică. Și, să nu uităm, participarea la Liturghie și împărtășirea cu Sfintele Taine este un mijloc important de formare a tinerilor.

Școala este un mijloc esențial de formare a tinerilor. Dar școala la noi și-n alte părți s-a organizat pe lângă biserică. Faptul că mai târziu, uneori, fiica și-a renegat mama

¹⁹ *Ibidem*, p. 37.

este un gest de neînțeles. În 1854, de exemplu, s-a deschis școala domnească din Târgu Neamț. Era prezent și domnitorul, care i-a privit pe tineri cu drag și le-a zis: *Iată, copii, școala și Sfânta Biserică, izvoarele mângâierii și ale fericirii sufletești: folosiți-vă de ele și vă luminați și pe Domnul lăudați!*²⁰.

Școala și Biserica au mers mână în mână când a fost vorba de formarea tinerei generații. Să ne gândim cât de importante au fost în istorie școlile confesionale de peste tot în spațiul românesc, mai ales în Transilvania. Dascălul și preotul au modelat sufletele copiilor și tinerilor de-a lungul anilor. E adevărat că nu întotdeauna au știut s-o facă la modul absolut al cuvântului. De aceea, Părintele Toma Chiricuță se întreba retoric: *Suntem suficient aprovizionați, noi, născătorii și educatorii copilului, adolescentului și a tânărului, cu înțelegere, iubire și jertfă, pentru a-i călăuzi? Avem noi, părinții și învățătorii, îndeșulătoare bogăție de adevăr, de bine și de*

²⁰ ION CREANGĂ, *op. cit.*, p. 193.

frumos în fagurul sufletului nostru, spre a hrăni cu mierea lui sufletul generației care se ridică, în așa fel încât, atunci când se va plini vremea, să-i putem încredința ei lucrarea și rodirea de mâine a stupului Patriei noastre? Iată, gânduri, iată, griji și întrebări, pe care este bine ca să ni le punem cu seriozitate și cu putere, în această vreme, noi, oamenii maturi ai generației actuale, prin care gândește și trăiește neamul²¹.

Dacă suntem obiectivi vom recunoaște că nici părinții, nici preoții, nici dascălii nu se pot mulțumi cu rezultatul misiunii lor. În ce-i privește pe părinți, nu toți au o viață religioasă profundă; preoții, nu toți sunt râvnitori; iar dascălii, nu toți au o harismă pedagogică specială. Ne încurajează faptul că, totuși, mulți tineri sunt binecrescuți. Dar sunt și mulți care nu au o viață de creștini practicanți.

Octavian Goga, la timpul său, constata că mulți intelectuali nu mai au o viață spirituală normală. Și lucrul acesta se întâmplă și astăzi. Iată, ce zice el: *Și acum,*

²¹ *Fântâna Darurilor*, nr. 6, Aprilie, 1933, p. 176.

iertă-mă și nu te supăra pe mine, dacă, fără a-ți cere un semn, stau și mă întreb care este credința dumitale, mult lăudat intelectual al nației mele? Când ai pornit de acolo, din căsuța de la țară, și te-ai dus la școală, mai ziceai «Tatăl nostru» seara și visai cu iele și pricolici. Duceai în suflet moștenirea din bătrâni: o candelă care licărea în taină și-ți lumina drumul. Dar ți s-a risipit moștenirea asta. S-a spulberat zi de zi și s-a fărâmițat în calea ta. Și, fără să vreau, îmi vine în minte o problemă atât de mare și atât de nebăgată în seamă a vremii noastre frământate de patimi mici: educația religioasă a cărturării noastre. Nu găsiți că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tinerețutul, dându-i dascăli luminați, cari în școlile secundare să-l învețe credința în Dumnezeu, și preoți cu guri de aur cari să cuvânteze acolo, în centrele studențimii noastre universitare? Fiindcă, așa cum suntem astăzi, noi nu știm ce vrem și nu știm unde mergem²².

²² OCTAVIAN GOGA, *Pe urmele unui trecător*, Arad, 1901, p. 32.

Așadar, e nevoie de dascăli de Religie luminați și preoți cu guri de aur, care să îndrepte această stare de lucruri.

3. Succesul stă în buna conlucrare a celor trei instituții

Pentru a ajunge la buna formare a tinerilor, familia, Biserica și școala trebuie să-și armonizeze eforturile. Familia, numită de Sfântul Ioan Gură de Aur „Biserica mică”²³, face începutul. Biserica îl acompaniază, iar școala îl desăvârșește. Comuniunea dintre soți, care nasc și cresc copii, este icoana comuniunii dintre Hristos și Biserică.

Vorbind despre normala comuniune dintre soți, care creează un cadru potrivit pentru educarea copiilor, nu înseamnă că am și realizat-o. Iar slujitorii Bisericii, care-i încreștinează pe prunci și-i catehizează, nu întotdeauna sunt consecvenți cu misiunea

²³ Cf. PAUL EVDOKIMOV, *Taina iubirii*, București, 1994, p. 159.

lor. Ce să zicem de școală și de dascălul de Religie? Și școala își are sincopetele ei.

În ce privește familia, observăm cum în jurul nostru comuniunea familială se deteriorează pe zi ce trece. În pofida mulțimii de cărți scrise, a seminariilor și întrunirilor de specialitate, soții continuă să se înstrăineze unul de celălalt, părinții să se îndepărteze de copii și copiii de părinți. Și, de fapt, mulți nu-și dau seama că nu numai familia „modernă” este o problemă, ci modul de viață „modern”²⁴.

Se cheltuiesc bani mulți pentru programe și întruniri, dar problema reală nu este atinsă. Problema reală este aceea că în familii nu se mai trăiește o viață creștină. Viața creștină presupune ca familia să aibă un părinte duhovnic. Un dascăl care s-o povățuiască pe calea mântuirii. Un duhovnic în fața căruia soții și copiii să-și dezlege baierile sufletului. Viața creștină presupune ca membrii familiei să facă patru lucruri împreună: să se roage împreună acasă, să

²⁴ *Ibidem.*

stea la masă împreună, să participe duminica la Sfânta Liturghie împreună și să iasă la o destindere agreabilă împreună.

La începutul anului școlar 2015-2016, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a trimis un mesaj care sublinia tocmai nevoia cooperării dintre familie, școală și Biserică în educarea copiilor. Spicuim câteva idei importante din acest mesaj: *Întrucât bazele educației se pun în familie, zice Preafericirea Sa, este esențial ca părinții, bunicii și rudele elevilor să conștientizeze rolul major pe care îl au în formarea personalității acestora și, mai precis, în formarea caracterelor, în promovarea valorilor perene sau permanente și în protejarea copiilor de anturajele nocive și de unele influențe negative ale internetului*²⁵.

Urmează apoi școala: *Dacă bazele educației se pun în familie, școala are rolul de a continua actul educativ, atât prin oferirea unui bagaj informațional riguros, cât mai ales prin formarea personalității depline e elevului, dornic*

²⁵ Cf. *Cuvânt bun*, nr. 9, Tulcea, p. 3.

să participe la viața comunității, prin calități reale și spirit creator, deoarece informarea, fără o formare spirituală a omului, nu dezvoltă persoana ca ființă comunală și relațională²⁶.

Iar Biserica, prin rolul ei educațional și călăuzitor de veacuri, dorește să vină în întâmpinarea nevoilor societății, constituindu-se într-un reper spiritual și un sprijin moral atât în vremuri bune, cât și în situații de criză²⁷.

Conștientă că omul ca să fie om trebuie format, Biserica își dă seama cât de important este îndemnul Înțeleptului Solomon: *Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea* (Pilde 22, 6). Și încearcă să-l pună în practică.

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Ibidem.*

TINERII CREȘTINI VOR SALVA EUROPA*

Bătrâna noastră Europă, maica civilizației, din punct de vedere spiritual a intrat în derivă. Plămădită la sânul Bisericii, în ce privește viața duhovnicească, a devenit foarte anemică. Și nu numai în ce privește viața duhovnicească, dar și din punct de vedere demografic este în regres.

Cine o va redresa? Tineretul creștin, credem noi. Pentru că tinerii sunt în plină putere creatoare și au idealuri. Pe ei nu i-a blazat viața. Sfântul Pavel îi scria tânărului său ucenic Timotei: *Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă*

* În revista *Renașterea*, nr. 9, septembrie / 2015, p. 2.

credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția (1 Timotei 4, 12).

S-ar putea spune că aceste afirmații s-au făcut în alte vremuri și că nu mai sunt actuale. Eu spun contrariul: *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același (Evrei 13, 8)*. Pe bună dreptate, Părintele Ilarion Felea, mort în temnița de la Aiud, scoate în evidență unicitatea lucrării pe care o face Domnul Hristos și, implicit, Biserica Lui creștină: *Ceea ce nu a reușit nici un înțelept și nici un întemeietor de religie – zice el –, a reușit Iisus Hristos. El întruchipează un chip de om nou: chipul omului bun, iertător, pașnic, iubitor, blând, credincios, drept, liber, milostiv și sincer. Prin el se naște și renaște umanitatea¹.*

În spiritul acestor idei, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, peste 5000 de tineri creștini ortodocși

¹ ILARION FELEA, *Religia iubirii*, Editura Diecezană, Arad, 1946, p. 477.

din Europa se întrunesc la Cluj-Napoca, în perioada 4-7 septembrie 2015, sub sloganul *Tinerii ortodocși, împreună pentru viitorul creștin al Europei*. Organizăm această întâlnire în contextul în care Clujul a fost ales „Capitala europeană a tineretului” pentru anul 2015.

Această întâlnire europeană a tinerilor ortodocși a fost precedată anii trecuți de două întâlniri naționale de mare succes la Baia-Mare. Și nădăjduim noi că și întâlnirea de la Cluj va avea urmări pozitive în viața spirituală a tinerilor din Europa și nu numai, pentru că avem invitați și din Palestina, Iordania, Siria și Congo.

În organizarea întâlnirii suntem ajutați de Guvernul României, de Consiliul Județean Cluj, de Primăria Municipiului Cluj-Napoca, de universitățile din Cluj, de Inspectoratul Școlar Județean, instituții cărora le rămânem recunoscători. E de la sine înțeles că greul organizării cade pe umerii staffului Arhiepiscopiei Clujului,

organizațiilor noastre de tineret, proto-popiatelor și întregului cler. Sunt și alte instituții bancare și publice care ne sprijină și cărora le mulțumim.

Considerăm că investiția în tineri este cea mai importantă. Nu zadarnic ne spune înțeleptul Solomon: *Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă și chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea (Pilde 22, 6)*. Noi, cei maturi, avem mare răspundere de ceea ce punem la temelia vieții lor, de felul în care plămădim ființa lor socială. Felul de a fi și pilda personală a fiecăruia dintre noi are mare importanță. Noi trebuie să-i problematizăm cu marile idei spirituale ce frământă omenirea astăzi și să-i încredințăm că integritatea lor sufletească și puritatea vieții sunt cele mai de preț comori pe care le posedă.

Sfântul Ioan Casian, compatriotul nostru, ne spune că *dacă vrem să ajungem la o adevărată desăvârșire a virtuților, trebuie să-i urmăm pe acei dascăli și îndrumători care le-*

au dobândit și experimentat în mod real, nu imaginându-și-le în discuții fără miez; ei vor putea să ne învețe și să ne călăuzească spre această desăvârșire, indicându-ne și drumul cel mai sigur pe care să ajungem acolo².

Dragi tineri, cu vigoarea voastră și cu harul lui Hristos, noi credem că puteți revigora viața spirituală a Europei. Lucrul acesta îl dorim și Îl rugăm pe Dumnezeu să vă ajute în toate proiectele bune pe care le aveți planificate!

Vă zicem *Bine ați venit!* Și dorim să vă simțiți bine aici, în capitala Transilvaniei, pentru că noi v-am așteptat cu mult drag și ne punem mare nădejde în voi.

² SFÂNTUL IOAN CASIAN, *Despre așezămintele mănăstirești*, XXII, 15, PSB 57, EIBMBOR, București, 1990, p. 255.

CUPRINS

În familie se întemeiază rânduiala morală și spirituală a unui neam	5
Maica Domnului îngrijorată de disoluția familiei creștine	13
Copiii și tinerii bine educați devin cu vârsta tot mai înțelepți	25
Doamne, cercetează-i pe copiii și tinerii noștri!	45
„Veniți fiilor, ascultați-mă, și frica Domnului vă voi învăța pe voi”	51
Dascălilor, dați-ne tineretul de care avem nevoie!	57
Cu gândul la viitorul Bisericii, episcopul are o grijă specială față de tineri, în general, și față de tinerii teologi, în special	65

„Facem prea puțin pentru tinerii noștri...”	73
Mărturisitor pentru cauza catehizării tineretului	91
Grija episcopului pentru tineret	97
Într-o lume în continuă schimbare, Biserica trebuie să-și concentreze atenția, cu predilecție, asupra credincioșilor de mâine: elevii și studenții	115
Tinerii creștini vor salva Europa	137